



PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA
ČESKÉ REPUBLIKY

KONCEPCE ROZVOJE PROBACE A MEDIACE DO ROKU 2025

Motto:

*Kriminalitu odstranit nedokážeme,
ale při práci s pachateli, oběťmi a jinými lidmi, kterých se zločin dotkl,
chceme podpořit začátek nového příběhu.*

Snažíme se o to, aby to byl příběh pozitivní změny.

Obsah

| | |
|---|----|
| Úvod..... | 1 |
| 1. Strategický cíl: Odklonit pachatele od kriminální kariéry | 4 |
| Specifický cíl 1.1: Vhodně ukládat alternativní tresty a uplatňovat odklony | 7 |
| Specifický cíl 1.2: Zvýšit výchovné působení na pachatele porušující podmínky výkonu alternativního trestu | 10 |
| Specifický cíl 1.3: Zintenzivnit přímou práci PMS s pachatelem a jeho rodinou při výkonu probace..... | 12 |
| Specifický cíl 1.4: Integrovat pachatele do života ve společnosti..... | 14 |
| Specifický cíl 1.5: Zefektivnit multidisciplinární spolupráci v rámci postpenitenciární péče a posílit spolupráci mezi státními a nestátními subjekty | 21 |
| 2. Strategický cíl: Rozvíjet systémové řešení služeb pro oběti..... | 23 |
| Specifický cíl 2.1: Podpořit služby pro oběti na kontaktních místech PMS | 25 |
| Specifický cíl 2.2: Zajistit dostupnost a využívání technologie zvyšující bezpečnost oběti | 26 |
| Specifický cíl 2.3: Posílit multidisciplinární spolupráci při zacházení s oběťmi TČ | 28 |
| Specifický cíl 2.4: Sjednotit postup rezortů v otázce péče o oběti trestných činů v ČR | 29 |
| 3. Strategický cíl: Zvýšit bezpečnost společnosti | 30 |
| Specifický cíl 3.1: Účinněji analyzovat rizika a potřeby pachatelů a kontrolovat je při výkonu alternativních trestů..... | 32 |
| Specifický cíl 3.2: Zefektivnit spolupráci složek v případech probace nad rizikovými pachateli | 33 |
| Specifický cíl 3.3: Zvýšit bezpečnost pracovníků PMS při výkonu probace | 34 |
| 4. Strategický cíl: Zabezpečit další efektivní fungování PMS | 35 |
| Specifický cíl 4.1: Realizovat motivační personální politiku PMS a zkvalitnit péči o zaměstnance | 37 |
| Specifický cíl 4.2: Vytvořit materiálně-technické podmínky pro výkon a rozvoj probace a mediace | 39 |
| Specifický cíl 4.3: Monitorovat kvalitu provádění probace a mediace a na základě výzkumů jejich účinnosti je dále rozvíjet a zavádět potřebné inovace | 41 |
| 5. Zdroje financování | 43 |
| a) Financování nákladů na lidské zdroje..... | 43 |
| b) Financování investičních akcí..... | 43 |
| c) Financování rozvoje IT | 43 |

| | |
|---------------------------------|----|
| Závěr | 44 |
| Seznam použitých zkratk..... | 45 |
| Základní používané pojmy..... | 47 |
| Seznam použité literatury | 48 |

Úvod

Probační služby, které zajišťují výkon alternativních trestů a opatření, jsou dnes nedílnou součástí systému trestní spravedlnosti ve všech vyspělých zemích světa. V České republice byl systém probace a mediace jako nepostradatelný článek v uplatňování alternativních trestů budován od roku 1996. Proces byl završen schválením zákona č. 257/2000 Sb., o Probační a mediální službě, v platném znění, a zahájením její činnosti k 1. 1. 2001. Tím byly vytvořeny organizační i personální předpoklady pro ukládání a výkon alternativních sankcí. Zároveň byly definovány podmínky pro uplatňování restorativních přístupů při řešení trestních věcí a zajištěna jejich realizace. Činnost Probační a mediální služby (PMS) je dnes součástí moderní a racionálně rozvíjené trestní politiky ČR.

Po šestnácti letech fungování PMS je na místě formulovat záměry jejího dalšího vývoje, které přispějí k rozvoji probace a mediace. Restorativní justice je dynamickým odvětvím, proto i PMS klade důraz na neustálý rozvoj odborné práce s pachateli a oběťmi trestných činů, jenž vychází nejen ze systematické evaluace vlastní činnosti, ale i z externích zdrojů. PMS sleduje nejnovější vývoj na poli probace a mediace, účastní se výzkumů českých i zahraničních institucí a kultivuje mezinárodní partnerství, jež poskytují inspiraci v podobě dobré praxe. Tyto poznatky a zkušenosti, jež PMS během svého dlouholetého fungování získala, vedly k vytvoření tohoto strategického dokumentu. Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025 (Koncepce PM) při formulaci záměrů zohledňuje také ustanovení relevantních evropských doporučení¹ jako důležitých právních dokumentů, které upravují výkon probace a mediace na evropské úrovni.

Koncepce PM představuje záměr dalšího rozvoje systému probace a mediace v České republice a PMS jako organizace, která svou odbornou činností přispívá k prevenci kriminality, minimalizaci rizik jejího opakování, řešení konfliktů vycházejících z trestné činnosti a péči o oběti.

¹ Doporučení č. R (99) 19 Výboru ministrů členským státům k mediaci v trestních věcech; Doporučení č. R (92) 16 Výboru ministrů členským státům k Evropským pravidlům o trestech a opatřeních realizovaných ve společenství; Doporučení Rec (2006) 2 Výboru ministrů členským státům k Evropským vězeňským pravidlům; Doporučení CM/Rec (2010) 1 Výboru ministrů členským státům o probačních pravidlech Rady Evropy; Doporučení CM/Rec (2014) 4 Výboru ministrů členským státům o elektronickém monitoringu; Doporučení č. R (85) 11 o postavení oběti v rámci trestního řízení; Doporučení č. R (87) 21 o pomoci obětem a prevenci viktimizace; Doporučení č. R (97) 20 o sociálních opatřeních týkajících se delikvence mladistvých; Doporučení č. (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření; Doporučení Rec (2000) 22 o zdokonalování implementace evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních; Doporučení Rec (2003) 22 o podmíněném propuštění; Standardní minimální pravidla OSN pro alternativní opatření nespojená s odnětím svobody, (usnesení 45/110); Evropská úmluva o předávání dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli ze dne 30. 11. 1964 (ČR ratifikovala 11. 7. 2002 pod č. 75/2002 Sb.m.s.); Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. 4. 2004 o odškodňování obětí trestných činů; Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012 o minimálních pravidlech pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu.

Globální cíl

Kvalitativně rozvinout probaci a mediaci v České republice.

Ve spolupráci se všemi zainteresovanými subjekty vytvořit systémový způsob zacházení s pachateli a oběťmi trestných činů.

Chránit společnost před následky a opakováním trestné činnosti.

Předkládaná Koncepce PM je zejména strategickým materiálem PMS, nicméně s ohledem na rozsáhlost témat, kterých se PMS při práci s pachateli a oběťmi trestných činů dotýká, je vytvořena s vědomím nutnosti jejího propojení s dalšími strategickými materiály.² Mezi ně patří strategické materiály upravující činnost justičních orgánů, neboť výkon probace a mediace zajišťovaný PMS je s jejich prací spjat nejbližší. Neméně důležitá je provázanost činnosti PMS s dalšími subjekty, ať se jedná o složky řízené jinými rezorty, státní orgány nebo neziskové organizace.

Hlavními uživateli Koncepce PM jsou pracovníci PMS. Koncepce PM je dále určena složkám, které s PMS úzce spolupracují a do jejichž oblasti působnosti spadají společné oblasti zájmu – jedná se zejména o orgány činné v trestním řízení a Vězeňskou službu ČR. Koncepce PM představuje záměry dalšího rozvoje probace a mediace také subjektům, které zajišťují návazné služby určené jak pachatelům, tak obětem trestných činů. Jedná se o samosprávu, státní subjekty a nestátní neziskové organizace.

Koncepce PM představuje rovněž informace využitelné při plánování a zajištění potřebných materiálních, personálních a finančních zdrojů, které jsou předpokladem pro možnost naplnění předkládaných záměrů. V neposlední řadě Koncepce PM slouží jako jeden z možných zdrojů informací potřebných pro rozhodování o dalším směřování trestní politiky, resp. koncepci jejího rozvoje.

Za účelem tvorby Koncepce PM byla oslovena skupina odborníků z Ministerstva spravedlnosti ČR, Probační a mediační služby, Vězeňské služby ČR, Nejvyššího soudu, Nejvyššího státního zastupitelství a dalších institucí včetně akademických a nestátních. V rámci diskuzí a konzultací se odborníci shodli na cílech a na nástrojích k jejich dosažení, přičemž zohlednili všechny důležité aspekty problematiky.

² Koncepce vězeňství do roku 2025;
Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020;
Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016–2020;
Strategie Ministerstva spravedlnosti ČR v oblasti rozvoje e-Justice;
Koncepce rozvoje Policie ČR do roku 2020;
Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2016–2020.

Za prioritní cíle jsou považovány ty, jež jsou zaměřené na výkon odborných činností a implementaci nových technologií.

Seznam strategických cílů

- 1. Odklonit pachatele od kriminální kariéry*
- 2. Rozvíjet systémové řešení služeb pro oběti*
- 3. Zvýšit bezpečnost společnosti*
- 4. Zabezpečit další efektivní fungování PMS*

V rámci jednotlivých kapitol je dodržován stejný metodický postup. Každá kapitola obsahuje čtyři části:

1. strategický cíl;
2. současný stav, který je nejen popisem aktuální situace, ale i označením problematických oblastí, které musí být Konceptí PM řešeny;
3. seznam specifických cílů;
4. jednotlivé specifické cíle se stručným popisem a jasným označením nástrojů k jejich úspěšné realizaci.

1. Strategický cíl: Odklonit pachatele od kriminální kariéry

Po přijetí nového trestního zákoníku (č. 40/2009 Sb.) došlo v právní úpravě sankcí v České republice k velkým změnám. Nová kodifikace je založena na přesvědčení, že ochrany demokratického státního a společenského zřízení, práv a svobod jednotlivců a ochrany jejich života, zdraví a majetku je třeba dosahovat především mimotrestními prostředky. Nejen že trest odnětí svobody je podle nového trestního zákoníku nutno chápat jako ultima ratio sankčního systému³, trestní právo nepovažuje trest pouze za odplatu za spáchaný čin, ale usiluje též o zajištění přiměřené satisfakce obětem trestných činů a o sociální reintegraci pachatelů.⁴ Tyto funkce plní v českém prostředí PMS jako gestor restorativní justice.

Sociální reintegrace a dlouhodobý odklon od kriminální kariéry je v odborné literatuře znám pod pojmem desistence. Aby byl tento individuální proces účinně podpořen výkonem probace, musí být splněny podmínky pro její efektivitu, individuálně zaměřený intenzivní výkon. Účinnost probace nejen jako trestu, ale jako prostředku podporujícího proces odklonu od kriminální kariéry jednotlivce dokládají české⁵ i zahraniční⁶ výzkumy. Jedním z klíčových prvků, které procesu desistence napomáhají, je osobní angažovaný kontakt s pachatelem, na který má pracovník PMS dostatečný časový prostor a kdy se může věnovat analýze rizik a potřeb pachatele a jeho motivaci k vedení řádného života. Spolu s ukládáním alternativních trestů ve vhodných případech a účinnou reakcí na porušení podmínek jejich výkonu tvoří trojici předpokladů úspěšného výkonu alternativních trestů a vedení řádného života pachatelem.

Alternativní tresty musejí být ukládány pachatelům, pro něž mají opatření tohoto charakteru výchovný smysl, tj. jsou-li předem minimalizována rizika, že se pachatel trestu bude vyhýbat a nebude poskytovat nutnou spolupráci. Toho lze docílit předjednáváním trestů a zohledňováním odborného stanoviska PMS k možnosti jejich uložení. Toto jsou také mechanismy, jež zaručují prokazatelně lepší vykonatelnost alternativních trestů.

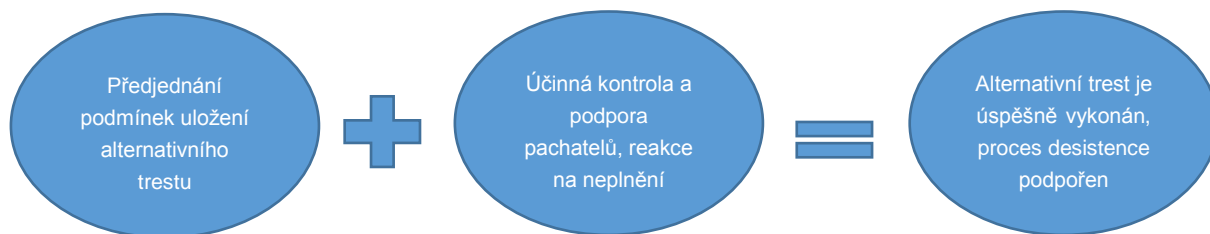
³ Scheinost, M., Válková, H., & kol. (2015). Sankční politika a její uplatňování. Praha: IKSP.

⁴ Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku, I. Obecná část, 2009.

⁵ Viz např.: Scheinost, M., Válková, H., & kol. (2015). Sankční politika a její uplatňování. Praha: IKSP, Hulmáková, J., & Rozum, J. (11-12 2012). Aktuální trendy sankční politiky v ČR. Trestněprávní revue 11-12, 256-262, Rozum, J., Kotulan, P., Tomášek, J., Špejra, M. (2013). Probační programy pro mládež. Praha: IKSP. ISBN 978-80-7338-114-1, Rozum, J., Kotulan, P., Tomášek, J. (2008). Účinnost dohledu u osob podmíněně propuštěných. Praha: IKSP. ISBN 978-80-7338-073-1, Rozum, J., Kotulan, P., Háková, L., Nečada, V., Diblíková, S. (2005). Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativy. Praha: IKSP, Rozum, J., Háková, L., Tomášek, J., & Vlach, J. (2016). Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. Trestněprávní revue 9, Rozum, J., Jarkovská, L., Kotulan, P. (2004). Institut dohledu u podmíněného propuštění: Závěrečná zpráva z výzkumu. Praha: IKSP. ISBN 80-7338-026-9.

⁶ Viz např.: Dowden, Craig a D. A. Andrews (2004). The Importance of Staff Practice in Delivering Effective Correctional Treatment: A Meta-Analytic Review of Core Correctional Practice. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology [online]. 48(2), 203–214 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0306-624X, 1552-6933. Dostupné z: doi:10.1177/0306624X03257765, Hankinson, Ian a Philip Priestley (2010). Diversity and effectiveness in probation: The One-to-One programme in West Mercia. Probation Journal [online]. 57(4), 383–399 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0264-5505. Dostupné z: doi:10.1177/0264550510381328, Farrall, Stephen (2002). Long-Term Absences from Probation: Officers' and Probationers' Accounts. The Howard Journal of Criminal Justice [online]. 41(3), 263–278 [vid. 2017-07-31]. ISSN 1468-2311. Dostupné z: doi:10.1111/1468-2311.00241, McCulloch, Trish (2005). Probation, social context and desistance: Retracing the relationship. Probation Journal [online]. 52(1), 8–22 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0264-5505, 1741-3079. Dostupné z: doi:10.1177/0264550505050623.

Aby byl zachován smysl alternativního trestu a respekt pachatelů vůči PMS, která je za kontrolu jejich výkonu zodpovědná, musí být PMS schopna průběh výkonu trestu nejen pravidelně a účinně kontrolovat, ale i rychle a adekvátně reagovat na zjištění porušení podmínek trestu, a to nejlépe v úzké součinnosti s dozorujícím státním zástupcem a soudcem.



Má-li PMS úspěšně dostát svému veřejně deklarovanému a společensky požadovanému závazku, tj. během výkonu alternativního trestu zprostředkovat dohodu o náhradě škody mezi pachatelem a obětí, zmenšit dopady trestného činu na život oběti a nastartovat nebo udržet zájem pachatelů o ukončení dosavadní kriminální kariéry (tj. podpořit proces desistence), je nezbytné, aby se pracovník PMS mohl dostatečně individuálně věnovat jak pachatelům, tak obětem trestné činnosti. Musí mít možnost být s nimi v četnějším osobním kontaktu a profesionálně se angažovat při řešení jejich problémů. Zvláštní důraz musí PMS klást v tomto smyslu na práci s mládeží a dětmi mladšími patnácti let.

Větší individualizaci zacházení a poskytování potřebné péče pachatelům i obětem trestné činnosti je nutné podpořit nejen postupným navýšením počtu pracovníků PMS a snížením počtu případů na jednoho pracovníka, ale i podporou specializací pracovníků a posílením jejich odborných kompetencí. Nezbytné je rovněž četnější zapojení vyškolených mentorů a dobrovolníků podporujících a doplňujících práci PMS. Systém vzájemně provázané spolupráce mezi PMS a spolupracujícími státními a nestátními složkami/subjekty vytváří prostor pro účinnější probační práci s pachateli i s oběťmi trestné činnosti.

Pachatelé, kteří se opakovaně dostávají do konfliktu se zákonem, se potýkají s řadou problémů, na které nejsou v současném českém systému zacházení vytvořeny účinné resocializační a další programy. Pro úspěšnou integraci pachatelů do společnosti je přitom i podle dostupných zahraničních výzkumů potřeba pachatelům nabízet nejen individuální podporu a vedení, ale i skupinové formy práce (prováděné ve výkonu trestu odnětí svobody, po propuštění z vězení i v rámci výkonu probace). Jedná se o probační a resocializační programy, jež efektivně reagují na potřeby a problémy pachatelů a prokazatelně u nich podporují proces desistence.

Abychom dosáhli splnění těchto základních záměrů a zkvalitnili stávající výkon praxe, specifické cíle v této oblasti jsou následující:

Seznam specifických cílů:

1.1. Vhodně ukládat alternativní tresty a uplatňovat odklony

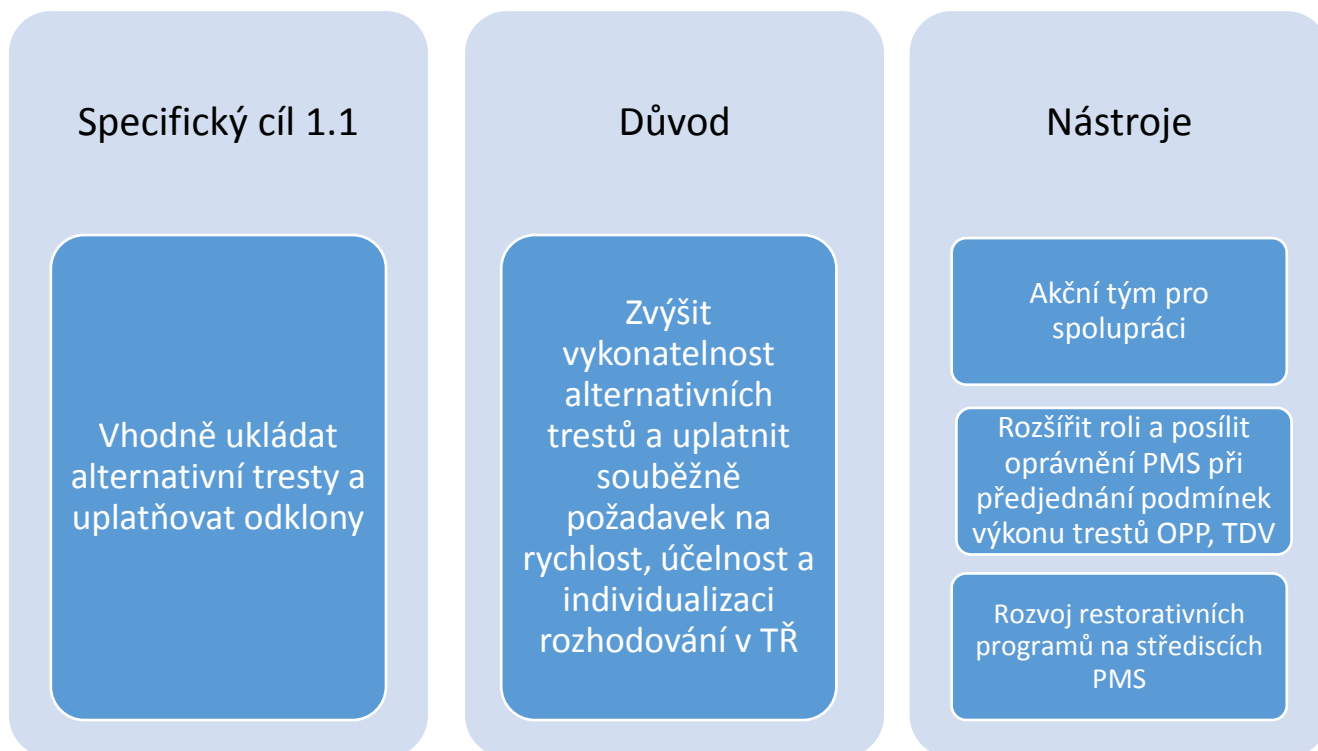
1.2. Zvýšit výchovné působení na pachatele porušující podmínky výkonu alternativního trestu

1.3. Zintenzivnit přímou práci PMS s pachatelem a jeho rodinou při výkonu probace

1.4. Integrovat pachatele do života ve společnosti

1.5. Zefektivnit multidisciplinární spolupráci v rámci postpenitenciární péče a posílit spolupráci mezi státními a nestátními subjekty

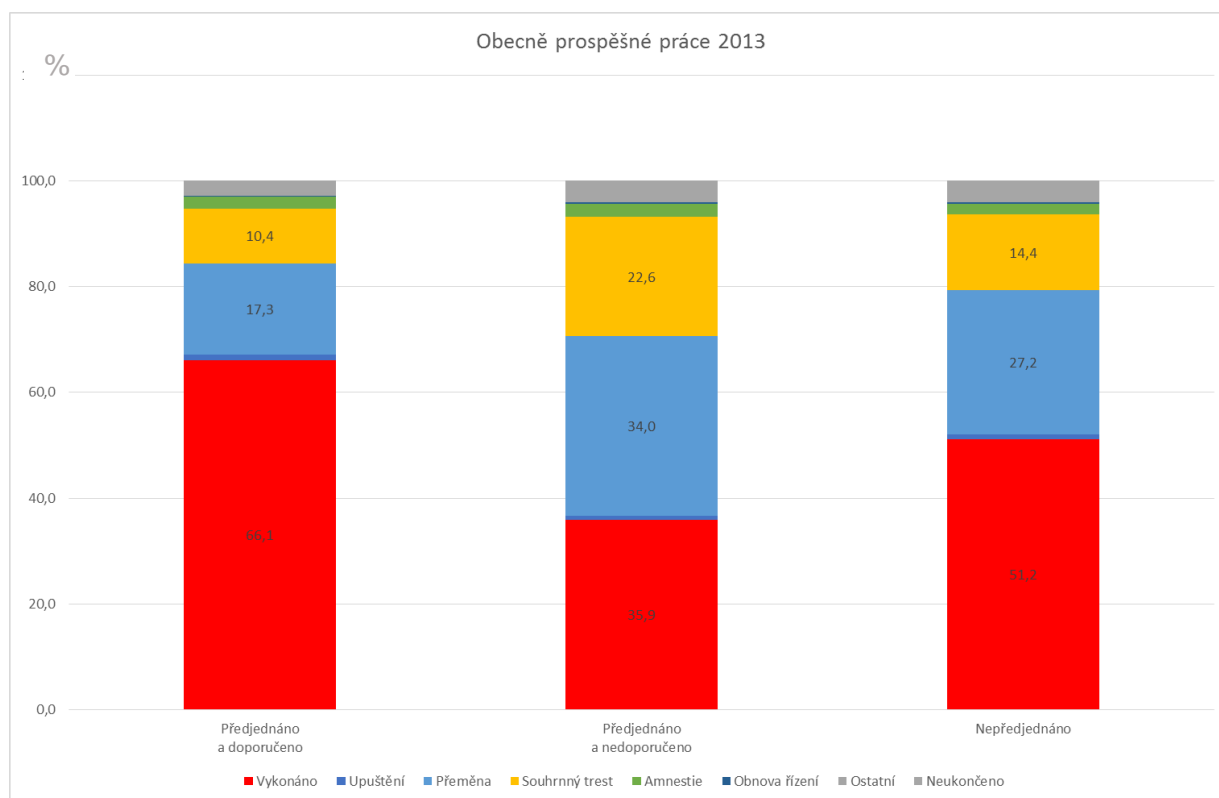
Specifický cíl 1.1: Vhodně ukládat alternativní tresty a uplatňovat odklony



Efektivita alternativních trestů je podmíněna jejich vhodným ukládáním, což předpokládá, že je pachatel seznámen s podmínkami trestu a je připraven a motivován trest vykonat. Tyto tresty by měly být ukládány pachatelům, pro které má jejich výkon smysl. Před jejich uložením je nezbytná znalost podmínek pro výkon daného trestu ze strany pachatele. Na základě provedení analýzy rizik a potřeb pachatele a zjištění potřeb a zájmů oběti trestného činu může PMS také navrhnout uložení vhodných přiměřených omezení nebo povinností obviněnému.

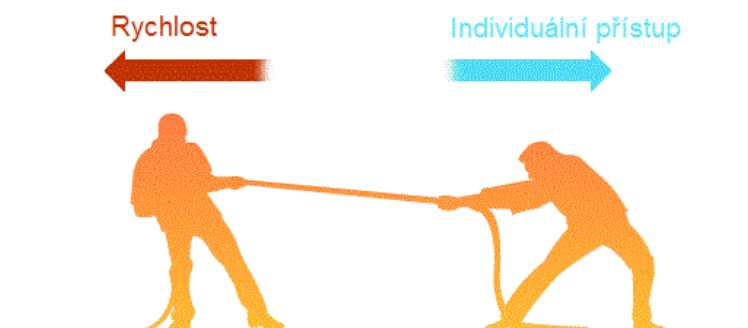
Úspěšné uplatňování odklonů vychází ze znalosti situace pachatele a poškozeného (tzn. již uskutečněných kroků v řešení následků trestného činu, postoje pachatele k trestnému činu atd.). Tyto informace PMS zprostředkovává orgánům činným v trestním řízení (OČTŘ) na základě osobního jednání a zkušeností s poškozeným a pachatelem v rámci mediace nebo při realizaci jiného restorativního programu. Řada soudců a státních zástupců považuje vyžádání zprávy pracovníka PMS k uložení trestu za procesní úkon prodlužující trestní řízení. Systémem vykazování činnosti jsou vedeni k upřednostňování rychlosti řízení před zásadou individualizace trestů, což negativně ovlivňuje efektivitu výkonu trestu a zatěžuje soudy nutností opakovaně jednat a vydávat další rozhodnutí ve vykonávacím řízení. Např. ukládání trestu obecně prospěšných prací bez současného zohlednění zprávy PMS vede k častým přeměnám v trest odnětí svobody (viz graf 1).

Graf 1 Obecně prospěšné práce 2013 - vykonatelnost



Zdroj dat: Ředitelství PMS

Předpokladem zvýšení vykonatelnosti alternativních trestů a efektivity odklonů v trestním řízení jsou proto: předjednávání trestů, zohledňování stanoviska PMS k jejich uložení, využívání spolupráce s PMS ze strany OČTŘ v průběhu přípravného řízení a řízení před soudem. Soud rozhoduje o vině a trestu. Jestliže odsouzenému uloží alternativní trest a zákon kontrolou jeho výkonu ustanovil PMS, je nezbytné, aby služba byla vybavena širším oprávněním, vč. dílčí rozhodovací pravomoci. Nařízení výkonu trestu a jeho průběh bude jak administrativně rychlejší, tak i účinnější ve smyslu výchovného dopadu na pachatele.



Nástroje pro dosažení cíle:

1. Vytvořit akční tým pro spolupráci, který vypracuje návrhy změn legislativní či nelegislativní povahy, posilující zásadu individualizace při aplikaci odklonů a ukládání alternativních trestů, tj. změn zajišťujících dostatečný prostor pro činnost PMS v přípravném řízení a řízení před soudem, včetně zvážení zavedení povinnosti soudu vyžádat si stanovisko PMS při ukládání alternativního trestu.

Navrhnout řešení absence pojištění odsouzeného při výkonu trestu obecně prospěšných prací (OPP) - nevyřešená otázka náhrady škody zejména v případě zranění odsouzeného během výkonu trestu OPP.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, NS ČR, NSZ, soudcovská unie

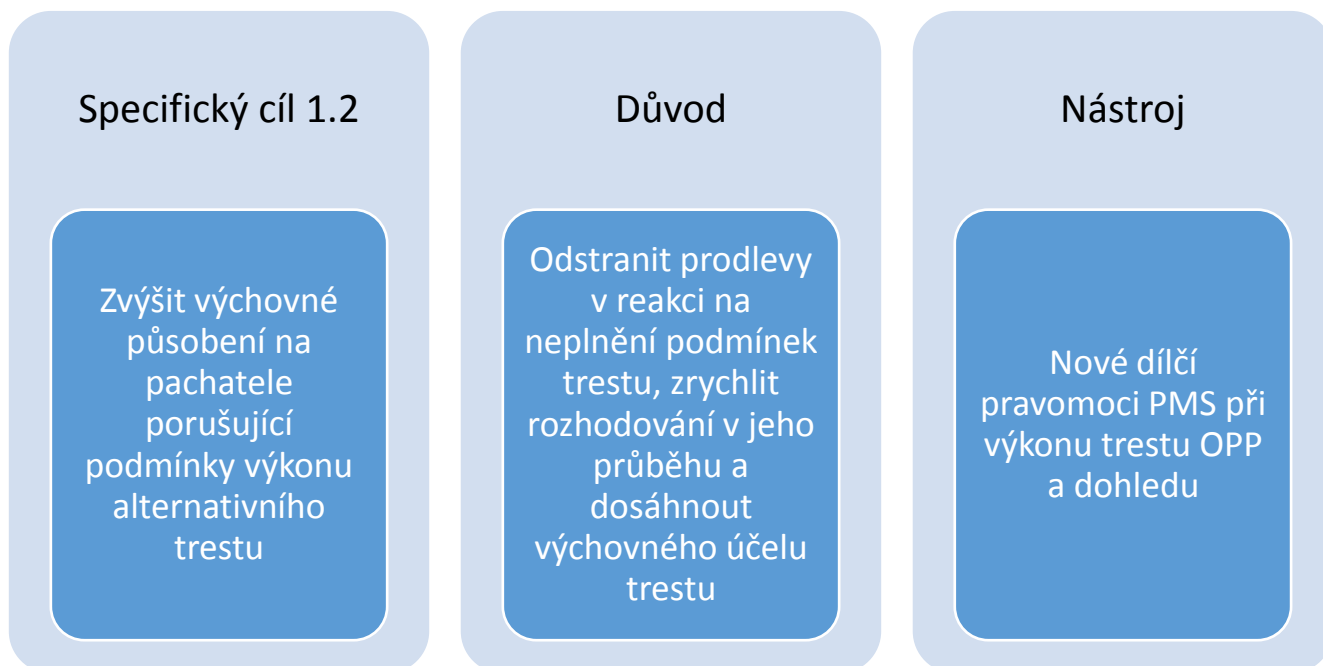
2. Vytvořit podmínky pro to, aby soud byl motivován v širší míře využívat podkladů PMS při ukládání zejména OPP a TDV.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, NSZ, NS ČR

3. Rozvíjet restorativní programy na střediscích PMS – proškolit pracovníky k realizaci restorativních skupinových konferencí tak, aby byly poskytovány na každém středisku PMS. Podporovat využívání dalších forem restorativních programů.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** OČTŘ, orgán sociálně-právní ochrany dětí, místní samospráva, státní i nestátní organizace

Specifický cíl 1.2: Zvýšit výchovné působení na pachatele porušující podmínky výkonu alternativního trestu



Pro účinnost alternativních trestů je zásadní také rychlá reakce na porušení podmínek výkonu trestu pachatelem. Problematická je však rychlost odezvy soudů na zprávy PMS. Dle výzkumu sankční politiky⁷ je dokonce největším problémem při realizaci dohledu. Kriticky se v tomto ohledu k práci soudů vyjádřily tři čtvrtiny vzorku probačních úředníků. Společným jmenovatelem byla malá (či dokonce žádná) odezva na zprávy PMS o porušení podmínek dohledu. Pro zachování smyslu alternativního trestu a respektu pachatelů vůči PMS musí systém rychle a adekvátně reagovat na zjištění porušení podmínek trestu.



⁷ Scheinost, M., Válková, H., & kol. (2015). Sankční politika a její uplatňování. Praha: IKSP.

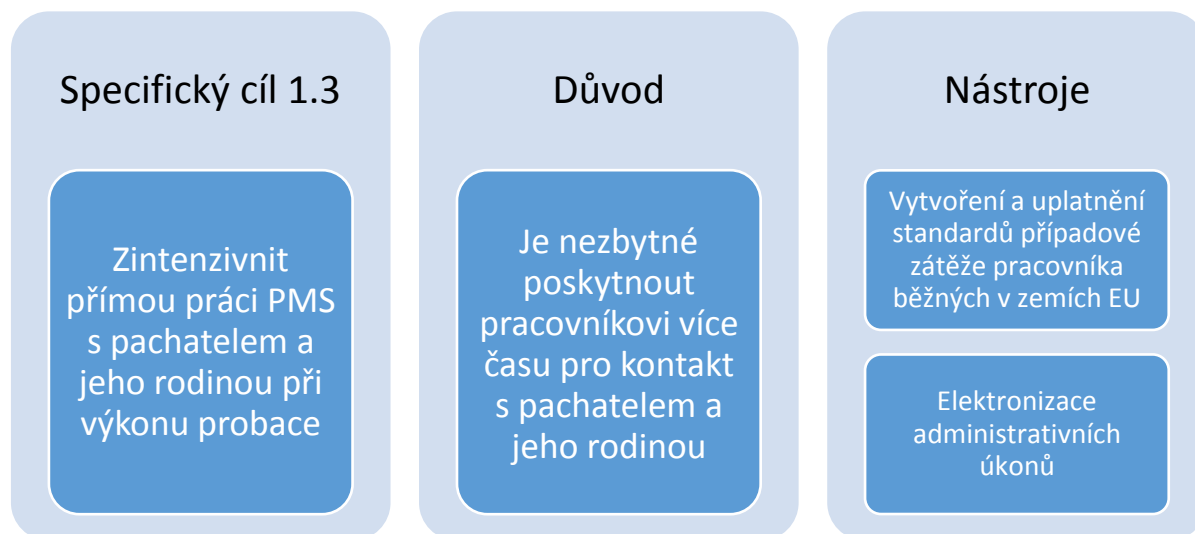
Kromě výše uvedeného je u další čtené agendy PMS, trestu OPP, situace ztížena zdlouhavým, administrativně náročným procesem vydávání rozhodnutí soudu o nařízení výkonu trestu. Ten vyžaduje spolupráci soudu a místně příslušného střediska PMS, což obě složky administrativně zatěžuje. Na soudech je tato agenda v rukou vyšších soudních úředníků, kteří v naprosté většině pouze potvrzují návrhy PMS, do procesu aktivně nezasahují. Převedení této agendy na PMS by urychlilo proces nařízení trestu a odlehčilo soudům, přičemž by nijak nezasáhlo do rozhodovací pravomoci soudu přeměnit trest OPP, přerušit jeho výkon či upustit od jeho výkonu.

Nástroje k dosažení cíle:

4. Usilovat o možnost nových dílčích pravomocí PMS při výkonu trestu OPP a dohledu – zajistit podmínky pro včasnou reakci OČTŘ na zprávy PMS o porušení podmínek výkonu alternativních trestů, zejména dohledu. Analyzovat a zvážit převedení rozhodovacích pravomocí o místě výkonu trestu OPP a jeho změně ze soudu na PMS.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, NS ČR, NSZ

Specifický cíl 1.3: Zintenzivnit přímou práci PMS s pachatelem a jeho rodinou při výkonu probace



Počet zaměstnanců PMS je dlouhodobě podhodnocen, porovnáme-li počet zaměstnanců služby s požadavky na rozsah odborných činností, jež mají zajišťovat, a se standardy ostatních evropských probačních služeb.⁸ To se negativně odráží na **časové dotaci přímého výchovného působení** na pachatele. Má-li mít PMS šanci nastartovat u pachatelů proces desistence, je nezbytné, aby se pracovníci pachatelům mohli věnovat dle jejich individuálních potřeb. Evropská probační pravidla upozorňují na to, že probační personál musí být dostatečně početný, aby mohl své úkoly plnit efektivně. Pracovní zátěž jednotlivých zaměstnanců musí být taková, aby jim umožnila zajišťovat dohled, vedení a poskytování pomoci pachatelům trestných činů efektivně a lidsky a aby mohli ve vhodných případech spolupracovat s rodinami pachatelů a s oběťmi. K tomu PMS potřebuje navýšit počet zaměstnanců, kteří vykonávají odbornou práci.



⁸ Každý rok pracovníci PMS pracují s přibližně 30 tisíci případy, z toho cca 12 tisíc případů evidují v rámci přípravného řízení a řízení před soudem a cca 18 tisíc případů ve vykonávacím řízení. Aktuálně se v průměru počet případů výkonu probace na jednoho pracovníka PMS pohybuje na úrovni 72 případů, dalších 23 případů ročně pak každý zaměstnanec eviduje v rámci výkonu mediačních činností. V zahraničí je jako standard uváděn počet 40-50 případů odsouzených na jednoho probačního pracovníka, přičemž zahraniční probační služby se zpravidla v oblasti poskytování služeb obětem trestných činů neangažují.

Nástroje k dosažení cíle:

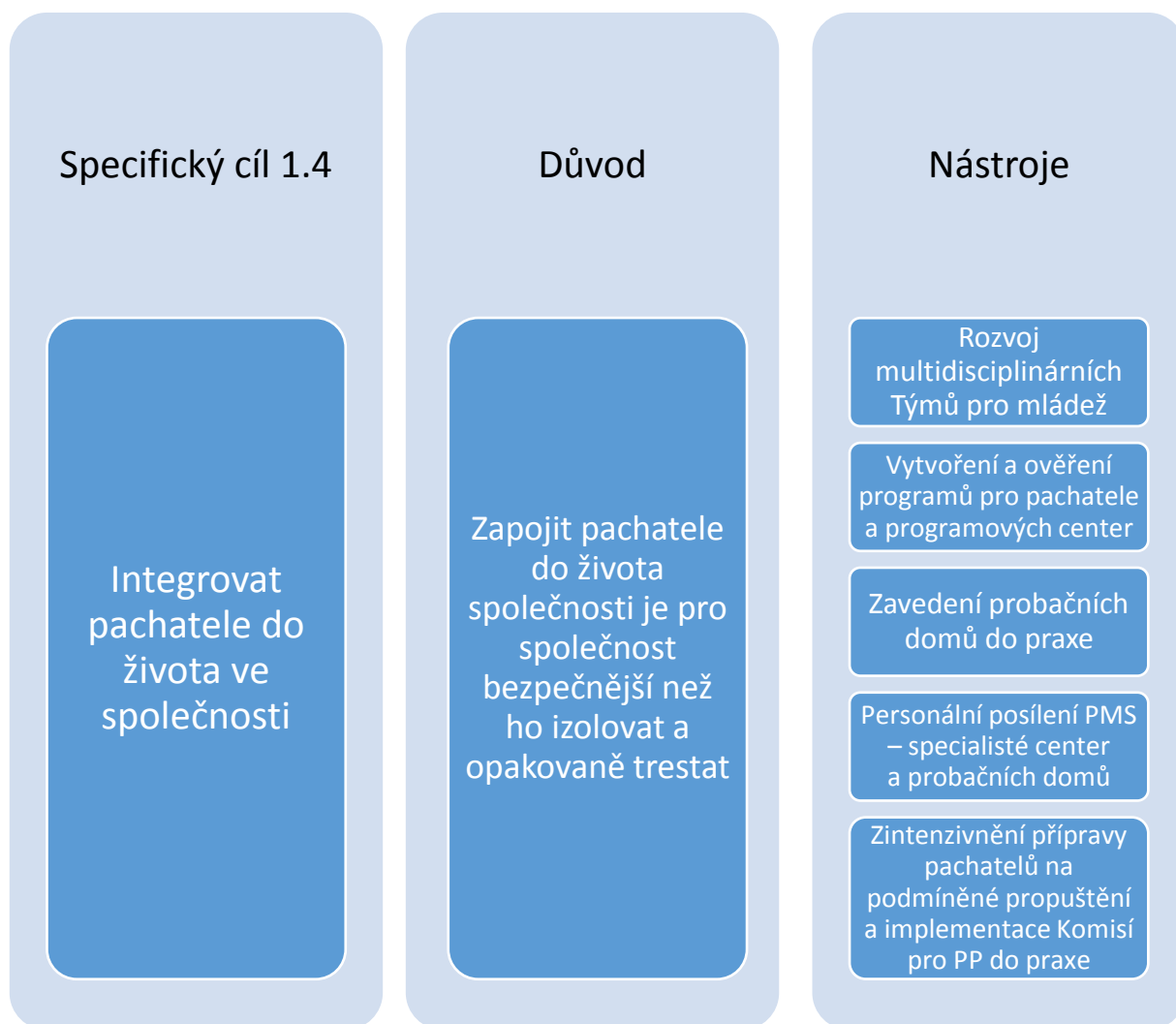
5. Vytvořit a uplatňovat standardy případové zátěže pracovníka, jež jsou běžné v ostatních zemích EU. Optimalizovat počty odborných zaměstnanců na střediscích tak, aby se zatížení PMS v oblasti probace pohybovalo v rozmezí 50–60 případů na jednoho pracovníka střediska PMS, a tím umožnit individualizaci výkonu probace.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR

6. Elektronizovat běžné administrativní úkony, a tím zefektivnit jejich výkon tak, aby odborným pracovníkům zabíraly méně času. Uspořený čas budou pracovníci věnovat přímé práci s pachateli.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR

Specifický cíl 1.4: Integrovat pachatele do života ve společnosti

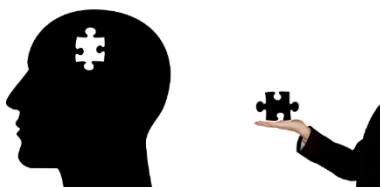


PMS pracuje na základě zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, také s dětmi mladšími 15 let a mladistvými, kteří se dopustili protiprávního jednání. Práce s nimi vyžaduje multidisciplinární přístup, neboť do řešení těchto případů vstupuje kromě PMS a OČTŘ také rodina, škola, kurátor pro mládež, neziskový sektor a další subjekty. Pro efektivní a včasnou prevenci kriminality mládeže a účinnou intervenci při řešení protiprávního chování dětí a mladistvých je proto koordinace postupů všech zainteresovaných složek nezbytná. Zahraniční i česká praxe ukazuje, že nezastupitelnou roli má multidisciplinární spolupráce zainteresovaných složek probíhající na místní úrovni ve formě tzv. Týmů pro mládež. Své zastoupení v Týmech pro mládež působících nyní v některých soudních okresech ČR mají PMS, OČTŘ a další subjekty zabývající se ohroženou mládeží a jejich rodinami. Činnost Týmů pro mládež však musí být na národní úrovni lépe koordinována a aktivně podporována.

PMS má s činností Týmů pro mládež dlouholetou zkušenost, doposud většinu Týmů pro mládež, které fungují téměř ve všech soudních okresech ČR, vedou její zástupci. PMS

pokračuje v záměru standardizovat činnost Týmů pro mládež prostřednictvím projektové činnosti. Institucionalizace a rozšiřování Týmů pro mládež v rámci ČR však již přesahuje zákonnou působnost PMS. O standardizaci činnosti Týmů pro mládež usilovala PMS od r. 2004 ve spolupráci s MV ČR – byla vytvořena metodika tzv. Systému včasné intervence (SVI), jehož součástí jsou Týmy pro mládež. Ministerstvo vnitra provedlo částečnou institucionalizaci tím, že SVI zavedlo do praxe některých soudních okresů. Následně tuto agendu převzalo MPSV ČR jako resort, který má činnost SVI, vč. Týmů pro mládež, na národní úrovni metodicky řídit. Potenciál Týmů pro mládež při řešení kriminality mládeže tak, jak je popisován v zahraničí, není v ČR dosud využit. Je proto nutné, aby příslušný resort ve spolupráci s relevantními složkami toto zajistil. PMS bude činnost Týmů pro mládež na místní úrovni i nadále podporovat svým aktivním členstvím v nich a přenosem nejnovějších zahraničních poznatků v této oblasti.

Dlouhodobým problémem praxe je také nesystémové zajištění dostupných probačních a reintegračních programů jak pro mladistvé, tak dospělé pachatele. Tyto programy pro potřeby PMS nyní zajišťují podle možností a regionálních specifik převážně neziskové organizace v rámci sociálních služeb. Při své práci s pachateli se tyto organizace řídí zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který mj. vyžaduje dobrovolnost účasti na programu ze strany klienta. V případě pachatelů pod dohledem PMS je nutné zajistit výkon nařízeného rozhodnutí, kterému se pachatel musí podvolit. To vyžaduje změnu přístupu k práci s klienty v rámci probačních a resocializačních programů.



Poskytovatelé sociálních služeb vedle odlišností v přístupu k práci s klienty musejí řešit otázku provozních a personálních kapacit, získat oprávnění k poskytování sociálních služeb (registraci) a plnit povinnosti poskytovatelů sociálních služeb, získat prostředky na financování služeb, převážně v rámci dotačních titulů a projektových výzev. Takto pojatý systém realizace programů pro potřeby PMS ztěžuje možnost zajištění dostatku kvalitních poskytovatelů a místní dostupnost těchto programů. V praxi PMS dlouhodobě řeší problém nedostatečného počtu probačních a reintegračních programů pro pachatele, které by přispěly k pozitivní změně chování pachatele a účinně snižovaly rizika jeho recidivy. Zahraniční zkušenost přitom dokládá potřebnost používání těchto programů při práci s pachateli.

Díky zahraničním evaluačním výzkumům byly postupně stanoveny základní principy

zvyšující účinnost programů. Program musí mít jasně formulovaný model příčin trestné činnosti, který vychází ze spolehlivých empirických důkazů, musí pracovat s nástroji na odhadování rizik budoucí recidivy a musí aktivovat zdroje pachatele ke změně. Jako nejúčinnější byly označeny metody vycházející z kognitivně-behaviorálních přístupů, které zohledňují dynamickou interakci mezi individuálními způsoby myšlení, cítění a chování v okamžiku trestného činu. Rozdíl v míře recidivy u osob, které nápravnými programy projdou, a kontrolní skupinou, se v zahraničí pohybuje mezi 10-13 %, u některých typů programů je dokonce vyšší.

PMS nedostatek vhodných a místně dostupných programů dosud řešila prostřednictvím realizace projektů. Díky nim dnes vlastní know-how k provádění několika programů, které byly v praxi pilotně vyzkoušeny. Programy podporují motivaci pachatelů k léčbě závislostního chování, posilují dovednost udržet si bezpečné bydlení a řádné zaměstnání, hospodařit s penězi a snižovat zadluženost. Programy jsou dále cílené na snížení agresivity chování, zvýšení odpovědnosti pachatelů vůči obětem a bezpečné chování za volantem. V ČR jsou probační a resocializační programy vytvářeny a poskytovány neziskovým sektorem a financovány prostřednictvím dotačních řízení realizovaných jednotlivými ministerstvy (MŠP ČR, MPSV ČR, MŠMT ČR a MV ČR). Dotační tituly nejsou vzájemně dostatečně koordinovány a v praxi se tak jejich prostřednictvím daří pokrýt existenci programů jen v části soudních okresů. Účinnost programu přitom může výrazně zvýšit právě skutečnost, že je vykonáván v komunitě blízké pachateli. Existují důkazy, že intervence odehrávající se v blízkosti bydliště pachatele mají větší předpoklad pro získání praktických a pro život podstatných dovedností.

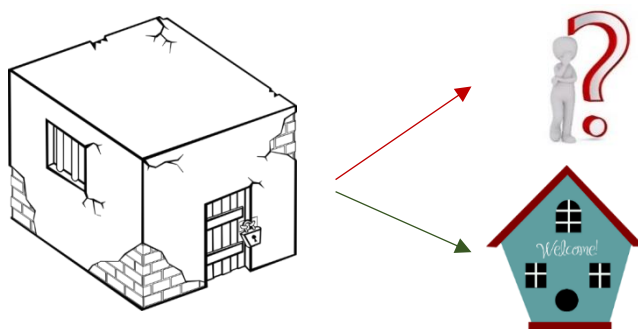
Tento poznatek je v souladu s výsledky výzkumů kriminální kariéry, z nichž je známo, že řada důležitých faktorů či životních událostí motivujících pachatele k zanechání trestné činnosti leží v jeho přirozeném sociálním prostředí. Sankce či opatření vykonávané v komunitě tak v tomto směru nabízejí větší možnosti než izolace pachatele ve vězení či jiném nápravném zařízení. Ani proto není překvapivé, že ve většině zemí jsou programy pro pachatele rozvíjeny v rámci činnosti probační služby. Jejich výsledný vliv na omezování recidivy je samozřejmě vždy podmíněn motivací a vlastní vůlí každého z pachatelů vést život v souladu se zákony, ale obecně se ukazuje, že zejména v raných fázích procesu desistence mohou mít programy zaměřené na změnu prokriminálních postojů nemalý vliv.

V ČR jsou programy uvedeného typu využívány zejména při práci s mladistvými pachateli, a to ve smyslu probačních programů dle zákona č. 218/2003 Sb. Ale ani jejich počet neodpovídá aktuálním potřebám jednotlivých soudních okresů a stejně jako malá nabídka resocializačních programů pro dospělé pachatele je tento stav předmětem dlouhodobé kritiky. Výzkum IKSP zaměřený na probační programy pro mladistvé⁹ potvrdil, že dostupnost programu se odvíjí od zájmu i možností neziskových organizací, které v dané lokalitě působí, v mnoha okresech tento typ opatření zcela schází.

⁹ Rozum, J., Kotulan, P., Tomášek, J., Špejra, M. (2013). Probační programy pro mladistvé. Praha: IKSP. ISBN 978-80-7338-114-1.

Systémovým řešením zjištěných problémů praxe je vznik osmi nových **programových center** spadajících do kompetence PMS, což zajistí státní garanci kvality, dostupnosti a financování. Tato centra budou s pachateli provádět standardizované skupinové programy. Centra budou ve spolupráci s poskytovateli dalších programů prováděných v komunitě a vyškolenými dobrovolníky a mentory zvyšovat kompetence pachatelů vést řádný život. Programová centra budou dostupná na úrovni soudních krajů a budou tvořit součást kontinuálního procesu reintegrace pachatelů do společnosti. Programy budou provádět specializovaní pracovníci PMS – lektoři programů, kteří budou tímto způsobem zvyšovat účinnost probace a spolupracovat přitom se středisky PMS. Aby byla zajištěna větší dosažitelnost programů pro pachatele v jednotlivých soudních okresech, budou lektorské týmy z programových center podle potřeb vyjíždět do míst působnosti jednotlivých středisek PMS.

Zcela specifická je pak oblast výchovného zacházení s odsouzenými během výkonu trestu odnětí svobody, jejich přípravy na propuštění a následné integrace do běžného života na svobodě. Zde je nutná součinnost Vězeňské služby ČR, PMS, místní samosprávy a dalších státních i nestátních subjektů. Zvýšená pozornost musí být věnována době, kdy se pachatelé připravují na propuštění, a prvním měsícům po propuštění. V této oblasti chce PMS do praxe zavést pobytový program **probační dům** rozšiřující stávající možnosti práce s podmíněně propuštěnými, neboť program tohoto typu v ČR dosud chybí. Jde o opatření zpřísnující výkon dohledu nad podmíněně propuštěnými pachateli v první fázi propuštění, jež se zaměřuje na řešení jejich klíčových potřeb (zadluženost, absence bydlení, nezaměstnanost – dle českých i zahraničních výzkumů tyto skutečnosti nejvíce ovlivňují recidivu).



Z pilotního projektu realizovaného PMS v letech 2015-2016 vyplynulo, že zájem odsouzených o účast v programu je vysoký. Zřejmé jsou také finanční úspory vynakládané státem: náklady na jednu osobu zařazenou do probačního domu činily zhruba čtvrtinu denních nákladů vynakládaných na jednoho vězně. Zároveň pilotní provoz probačního domu poukázal na limity dané stávající rozhodovací praxí soudů v oblasti podmíněného propuštění a systémem péče o podmíněně propuštěné. Probační domy doplní existující systém

zacházení s osobami propuštěnými z vězení, zejména s těmi, kteří potřebují intenzivnější dohled PMS v prvních měsících po návratu na svobodu. Projekt probačního domu, jak vyplývá z výsledků pilotního projektu i ze zahraničních zkušeností, je novým, efektivním nástrojem, jak úspěšně působit na poli reintegrace pachatelů trestné činnosti a vyplňuje prázdné místo v systému péče o osoby podmíněně propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody.

Pro zefektivnění rozhodování soudu o podmíněném propuštění a užší provázání penitenciární a postpenitenciární péče realizuje PMS v úzké součinnosti s Vězeňskou službou ČR od roku 2008 projekty zaměřené na rozvoj **Komisi pro podmíněné propuštění** (Komise pro PP). Činnost Komise pro PP je nyní zajištěna v 18 věznicích ČR (projekt realizovaný PMS do r. 2020). Komise pro PP zajišťují, že podmínky pro propuštění vězňených osob jsou profesionálně, komplexně a objektivně posouzeny a pro účely rozhodnutí soudu je vytvořeno doporučení k rozhodnutí o podmíněném propuštění. V případě doporučení podmíněného propuštění je vytvořen návrh opatření, která mají ve zkušební době podmíněného propuštění snížit riziko recidivy pachatele, zohlednit potřeby oběti a zvýšit bezpečnost veřejnosti. Stávajícími členy tříčlenné Komise je zástupce PMS, VS ČR a odborné veřejnosti (nejčastěji sociální kurátoři a další odborníci).

PMS chce ve spolupráci s dalšími justičními partnery dosáhnout stavu, kdy Komise pro PP budou v ČR v zákoně institucionalizovány. V této souvislosti PMS klade důraz na to, aby pachatel, který se má po podmíněném propuštění z vězení podrobit dohledu (v zahraničí je pro tento účel používán pojem parole, který převzala PMS jako označení svých činností v této souvislosti), byl do tvorby plánu bezpečného propuštění aktivně zapojen již v době, kdy je ve vězení. Pachatel musí být v průběhu věznění intenzivně veden k přípravě na moment propuštění, a to v úzké součinnosti věznice a dalších státních a nestátních subjektů, vč. PMS. Aktivní příprava vězňeného na propuštění a následné podrobení se intenzivní kontrole a vedení PMS v případě podmíněného propuštění je v zahraničí osvědčenou praxí, jež vede k minimalizaci rizika recidivy. Intenzivní podpora a kontrola pachatele zejména v prvních šesti měsících po propuštění z vězení zvyšuje pravděpodobnost úspěšné reintegrace pachatele do života na svobodě.

PMS podporuje také další opatření VS ČR, jež připravují pachatele na návrat na svobodu, např. projekt s názvem Otevřená věznice.

Nástroje k dosažení cíle:

7. Zajistit další činnost a rozvoj Týmů pro mládež, institucionalizovat a standardizovat jejich činnost.

- **Gestor:** MPSV ČR, MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** MV ČR, PMS, MŠMT ČR

8. Zajistit postupné zavedení specializovaných pracovišť PMS – programových center, která budou na úrovni soudních krajů zajišťovat místně dostupnou nabídku programů odpovídajících specifickým potřebám pachatelů. Díky dostupné a standardizované nabídce programů budou pachatelé zařazováni včas do vhodných typů programů a toto výchovné působení tak bude přispívat jejich integraci do běžného života společnosti. Do praxe center zavést čtyři standardizované programy pro pachatele včetně postupů hodnocení jejich účinnosti při výkonu probace: 1) program zaměřený na změnu postoje pachatele k trestné činnosti (ZZZ – Zastav se, zamysli se, změň se), 2) program snižující projevy agrese v chování (Proti násilí), 3) program zvyšující odpovědnost pachatele vůči oběti trestného činu, 3) program vedení nezodpovědných řidičů k bezpečnému chování za volantem.

- **Gestor:** MSp ČR, PMS
- **Spolupracující subjekty:** VS ČR, ÚZSVM (zajištění vhodných prostor)

9. Zavést do praxe probační domy. Pro zavedení pobytového programu pro podmíněně propuštěné je nutno zajistit vhodné prostory pro probační domy a proškolit odborný personál, upravit legislativní podmínky a nastavit spolupráci s VS ČR, soudci rozhodujícími o podmíněném propuštění a dalšími organizacemi pracujícími s osobami po výkonu trestu odnětí svobody.

- **Gestor:** MSp ČR, PMS
- **Spolupracující subjekty:** VS ČR, ÚZSVM (zajištění vhodných prostor)

10. Personálně posílit PMS o specialisty programových center a probačních domů, aby PMS mohla tyto služby zajišťovat. Proškolit probační pracovníky v nových odborných činnostech. V programových centrech budou pracovat lektoři programů pro mladistvé a dospělé pachatele a v probačních domech sociální pracovníci a další odborní pracovníci. Na chodu probačních domů se bude podílet také technicko-správní personál.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS

11. Zintenzivnit přípravu pachatelů na podmíněné propuštění a institucionalizovat Komise pro PP v české praxi. PMS a VS ČR bude za využití českých a zahraničních zkušeností usilovat o intenzivnější přípravu pachatelů na podmíněné propuštění a větší propojení systému penitenciárního a postpenitenciárního zacházení s pachateli trestných činů v úzké součinnosti s dostupnými podpůrnými službami.

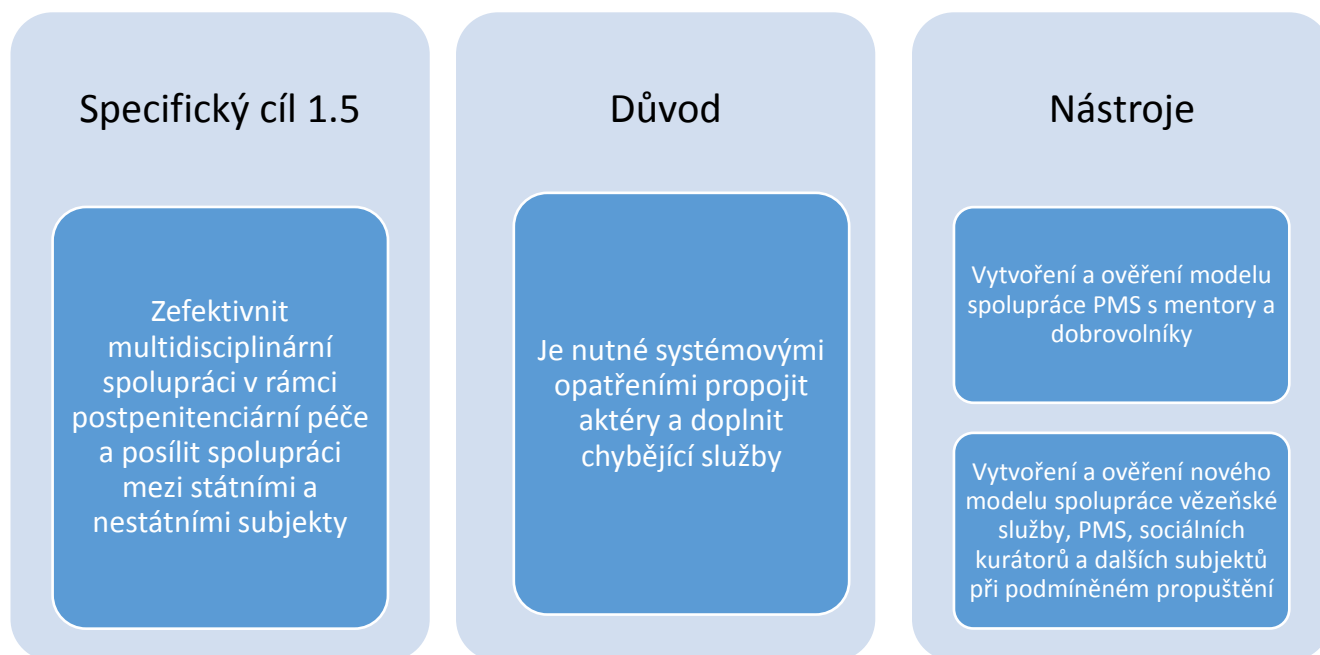
- **Gestor:** MSp ČR, PMS
- **Spolupracující subjekty:** NSZ, NS ČR, MPSV ČR, VS ČR

12. V návaznosti na výsledky analýzy zpracované v rámci naplňování úkolů Koncepce vězeňství do roku 2025 otevřít otázku zákonných požadavků na bezúhonnost určitých

profesí, které mohou představovat překážku pro zaměstnávání osob propuštěných z VTOS

- **Gestor:** PMS, MSp ČR
Spolupracující subjekty: MPSV, VS ČR

Specifický cíl 1.5: Zefektivnit multidisciplinární spolupráci v rámci postpenitenciární péče a posílit spolupráci mezi státními a nestátními subjekty



Práce s pachateli trestné činnosti vyžaduje multidisciplinární přístup. Pachatel často neřeší pouze problémy související s trestnou činností, ale řadu dalších závažných problémů, často navázaných na nevhodný životní styl či vzniklých v důsledku předchozího protiprávního jednání. PMS při práci s pachateli proto spolupracuje s místně dostupnými službami. PMS chce do práce s pachateli nově zapojit mentory a dobrovolníky zejména v oblasti práce s rodinou problémového dítěte, s pachateli žijícími v sociálně vyloučených lokalitách a s podmíněně propuštěnými pachateli. Bude tak zajištěna přirozená podpora pachatelů při řešení běžných životních situací. Pomocí mentoringu PMS podpoří vykonatelnost alternativních trestů, zvýší motivaci pachatelů k plnění soudem uložených povinností a pozitivní změně života. Obdobně dobrovolníci zajistí podporu při zvládnání zátěžových situací a při řešení problematických životních situací pachatelům po výkonu trestu odnětí svobody. PMS chce v úzké spolupráci s nestátním neziskovým sektorem zařadit dobrovolnické služby do činnosti plánovaných programových center a provázat tyto snahy s probíhající aktivitou MV ČR v souvislosti s Konceptí rozvoje dobrovolnictví v ČR (zavádění dobrovolnických center s regionální a oborovou dostupností).

Propuštění z výkonu trestu často řeší zadluženost, problémy s bydlením a prací, závislosti apod. Proto PMS klade důraz na mezirezortní systémový přístup, komplexní vnímání práce s odsouzenými, zaměření na budoucí propuštění a podporu účinných opatření snižujících recidivu. PMS bude se zainteresovanými partnery realizovat model pravidelné komunikace a spolupráce mezi místní komunitou a věznicí s cílem podpořit přípravu vězňených pachatelů na návrat do společnosti. Cílem je řešit problémy zaměstnávání, bydlení a zadluženosti odsouzených v době před a po propuštění z věznice.

Nástroje k dosažení cíle:

13. Ve spolupráci s MV ČR a nestátním neziskovým sektorem vytvořit a v praxi ověřit model spolupráce PMS s mentory a dobrovolníky pro práci s pachateli trestné činnosti a jejich rodinami.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MV ČR, MPSV ČR, VS ČR

14. Vytvořit a v praxi ověřit nový model spolupráce PMS, VS ČR, sociálních kurátorů a dalších subjektů při podmíněném propuštění. Posílit multidisciplinární spolupráci mezi PMS a VS ČR, místní samosprávou a dalšími aktéry sociální politiky. Prostřednictvím realizace projektu Křehká šance II v praxi ověřit program „Rozvoj restorativní praxe“ vyžadující pravidelnou komunikaci místní samosprávy, věznice, PMS, zaměstnavatelů, nestátních neziskových organizací, zástupců veřejnosti a dalších složek.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, VS ČR, MPSV ČR, MV ČR

2. Strategický cíl: Rozvíjet systémové řešení služeb pro oběti

Ročně se stane obětí trestného činu v ČR cca 40 tisíc lidí.¹⁰ Péče o oběti trestné činnosti je nezbytná v každé moderní vyspělé společnosti. V ČR nabízí služby obětem zejména pracovníci nevládních organizací. Státní instituce podle povahy svých činností provádějí další opatření, nicméně nabídka služeb a jejich regionální dostupnost je ve srovnání s potřebami obětí stále nedostatečná, přestože je v posledních letech patrná podpora obětí v daleko větší intenzitě, než tomu bylo před účinností zákona o obětech trestných činů z roku 2013. Systém zacházení s oběťmi je tvořen z různých programů a postupů, které jsou uplatňovány v dobré víře a podle úvahy jednotlivých subjektů. Systém ale není rozvíjen koordinovaně, tj. ve společné a názorově sjednocené linii.

Obětem je nabízena pomoc nestátních neziskových organizací, v míře dané zákonem jim pomáhají advokáti a zaměstnanci PMS. Obětem vybraných trestných činů je rovněž poskytována pomoc ze strany policejních interventů, do práce s oběťmi jsou dále zapojeni odborníci působící ve zdravotnických, školských, sociálních a jiných zařízeních. Postupně se v rámci justice a dalších rezortů daří lépe uzpůsobovat prostředí a materiální vybavení pro kontakt a práci s oběťmi. Systém péče o oběti trestných činů v ČR je tvořen některými z typů programů, jež se osvědčují i v zahraničí. Další typy programů ale v české praxi stále chybí. Nedostatečně je také řešena otázka financování těchto služeb a otázka dostupnosti bezplatného právního poradenství. Pro potřeby dalšího rozvoje provázaného systému služeb pro oběti a jeho stabilizaci je tedy zásadní vytvoření společně dojednané strategie a rezortní zaštitění tohoto tématu a postupné zvyšování účinnosti systému péče prostřednictvím zavádění nových opatření včetně nových typů programů, které se osvědčily v zahraničí.

Na střediscích PMS poskytují odbornou pomoc obětem (podle zákona č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a zákona č. 257/2000 Sb. o PMS) proškolení odborní pracovníci. Nejčastěji se jedná o provádění restorativních programů (mediace a restorativní konference) a poskytování právních informací. V omezené míře a v návaznosti na místní možnosti poskytuje PMS obětem i další doplňující služby, např. osobní doprovod na úřední jednání.

Po přijetí zákona o obětech trestných činů začala být odborná pomoc obětem v intencích zákonného oprávnění PMS poskytována na všech 74 střediscích PMS. Organizační



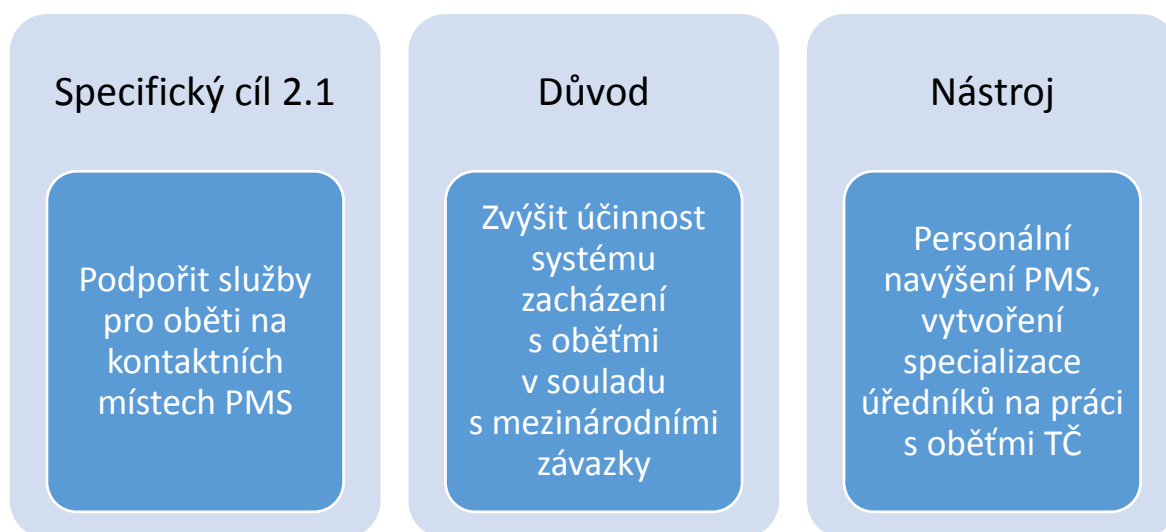
¹⁰ „Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016“ (Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, květen 2017), <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>.

rozčlenění středisek PMS v ČR umožnilo po přijetí zákona o obětech trestných činů vytvořit v každém soudním okrese v rámci střediska kontaktní místo pro oběti trestných činů. Zde mohou oběti zdarma získat osobní podporu pro zvládnutí situace, informace důležité pro orientaci v dané situaci a kontakty na další místně dostupné služby. Kvalita této pomoci obětem je státem garantovaná, což je v souladu s mezinárodní legislativou (resp. Směrnicí Evropského Parlamentu a Radou 2012/29/EU zavedenými minimálními pravidly pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu), která ČR zavazuje. Akcent je také potřeba nově klást na možnost zvýšení bezpečnosti oběti. V zahraničí se již běžně používá moderní technologie monitorující chování pachatele vůči oběti, resp. elektronická kontrola dodržení omezení, které spočívá v zákazu pachatele přiblížit se k oběti ve stanovené vzdálenosti.

Výše uvedený popis stávající situace v ČR v oblasti systémového řešení služeb pro oběti, která se výkonu probace a mediaci úzce dotýká, vede k formulaci níže uvedených specifických cílů:

Seznam specifických cílů:

- 2.1 Podpořit služby pro oběti na kontaktních místech PMS*
- 2.2 Zajistit dostupnost a využívání technologie zvyšující bezpečnost oběti*
- 2.3 Posílit multidisciplinární spolupráci při zacházení s oběťmi TČ*
- 2.4 Sjednotit postup rezortů v otázce péče o oběti trestných činů v ČR*



Specifický cíl 2.1: Podpořit služby pro oběti na kontaktních místech PMS

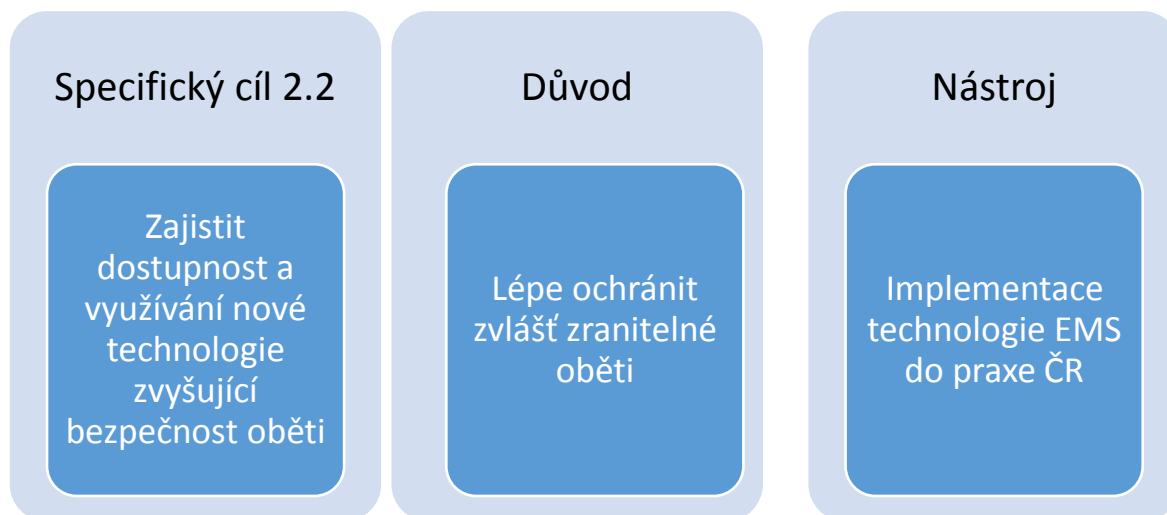
PMS nebyla v návaznosti na nově přijatý zákon o obětech trestných činů a z něj vyplývající požadavek rozšířit dosavadní činnosti vůči obětem trestných činů o nové činnosti personálně posílena. Zaměstnanci PMS mohou obětem věnovat pouze omezený čas, protože se musejí zároveň věnovat dalším činnostem v rámci výkonu probace. Prostřednictvím středisek PMS je sice zajištěna místní dostupnost služeb pro oběti, zaměstnanci PMS ale nemají možnost věnovat se obětem tak, jak to oběti potřebují a jak vyžaduje zákon o obětech, doporučení Rady Evropy a mezinárodní legislativa. PMS své začlenění mezi odborné služby pracující s oběťmi považuje za přínosné. Od počátku své existence služba usiluje prostřednictvím svých činností o rozvoj restorativního přístupu, tj. řešení dopadů trestného činu za aktivní účasti pachatele, oběti a komunity. Takto pojatý model české probační služby je v evropském měřítku unikátní a pro řadu východoevropských zemí se při zavádění probační služby stal inspirací.

Nástroje pro dosažení cíle:

15. Personálním navýšením PMS o specializované úředníky garantovat, že v každém soudním okrese bude fungovat kontaktní, tj. pro oběti regionálně dostupné pracoviště, kde bude možné zdarma získat kvalitní základní právní informace, absolvovat restorativní program a získat kontakty na další regionálně dostupné služby pro oběti trestných činů. Kontaktní místa PMS propojit s dalšími službami pro oběti trestné činnosti.

- **Gestor:** MSp ČR, PMS
- **Spolupracující subjekty:** MF ČR, MPSV ČR, MV ČR, neziskový sektor

Specifický cíl 2.2: Zajistit dostupnost a využívání technologie zvyšující bezpečnost oběti



PMS chce obětem, jimž hrozí opakovaná viktimizace, nabídnout novou možnost zvýšeného zabezpečení před kontaktem ze strany pachatele. Nově zaváděné technologie umožní včas zasahovat v případech, kdy se pachatel k oběti přiblíží a poruší tak soudem stanovený zákaz kontaktu. Výzkumy ukazují, že tento způsob zvýšení ochrany je oběťmi vnímán pozitivně, neboť snižuje jejich pocit ohrožení.¹¹ Zároveň zvyšuje odhodlání oběti oznamovat spáchání trestného činu a míru její spolupráce s orgány činnými v trestním řízení během vyšetřování.

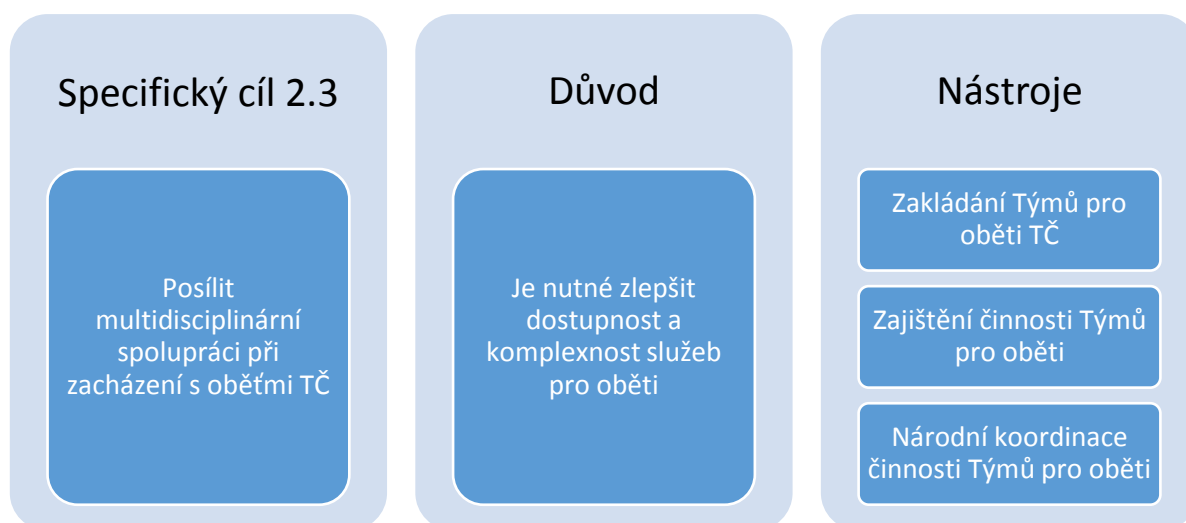


¹¹ Viz např.: Craig Paterson, „From offender to victim-oriented monitoring: a comparative analysis of the emergence of electronic monitoring systems in Argentina and England and Wales“, *urbe. Revista Brasileira de Gestão Urbana* 7, č. 2 (srpen 2015): 155–66, doi:10.1590/2175-3369.007.002.SE01.

Nástroje pro dosažení cíle:

16. V rámci implementace elektronického monitorovacího systému do praxe využívat nové technologie ochrany oběti před nedovoleným kontaktem ze strany pachatele. Vytvořit a v praxi ověřit model spolupráce PMS – policie – státní zástupce/soud při využívání této technologie.

- **Gestor:** MSp ČR, PMS
- **Spolupracující subjekty:** MV ČR, Policejní prezidium, soudy, SZ



Specifický cíl 2.3: Posílit multidisciplinární spolupráci při zacházení s oběťmi TČ

PMS prostřednictvím projektů „Proč zrovna já?“ (2012-2016) a „Proč zrovna já? II“ (2016-2020) za pomoci prostředků ESF zavedla a postupně dále ve vybraných soudních okresech rozšiřuje komplexní multidisciplinární poradenský program pro oběti trestných činů. V rámci toho iniciovala vznik Týmů pro oběti a zajistila jejich činnost. Tím podpořila koordinovanější přístup při práci s oběťmi trestných činů a v 55 soudních okresech ČR zvýšila místní dostupnost služeb pro oběti trestných činů v ČR a provázala je s dosavadní nabídkou služeb.

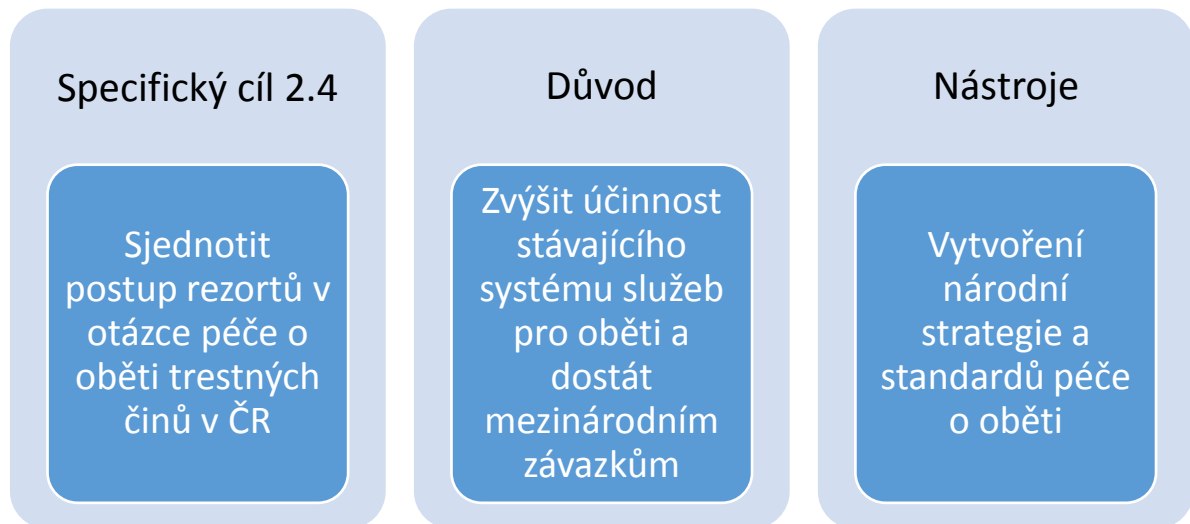
Výsledky projektů PMS prokazují prospěšnost fungování Týmů pro oběti, ve kterých se na úrovni soudních okresů pravidelně setkávají zástupci PMS, OČTŘ a státních i nestátních subjektů poskytujících služby obětem trestné činnosti. Díky tomuto multidisciplinárnímu přístupu se daří lépe identifikovat potřeby obětí, protože zde odborníci sdílejí informace a společně formulují praktická řešení problémů, které se v regionu vyskytují a je nutné je řešit. V praxi je činnost Týmů prostřednictvím projektu zajištěna do roku 2020, proto je nutné zajistit podmínky pro jejich další fungování. PMS je schopna zajistit vedení těchto Týmů za předpokladu personálního navýšení služby (viz specifický cíl 2.1).

Nástroje pro dosažení cíle:

17. V každém soudním okrese PMS prostřednictvím nově specializovaných úředníků buď pokračovat ve vedení Týmů pro oběti, nebo vyjednat podmínky pro jejich vznik. V úzké spolupráci se všemi relevantními partnery řídit plnění plánu činnosti, který bude Týmem vytvořen. Činnost Týmů pro oběti rozvíjet na základě místních potřeb, zároveň ale v souladu se společně sdílenou strategií rozvoje systému péče o oběti trestných činů.

- **Gestor:** PMS

- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MPSV ČR, MZd ČR, MV ČR, neziskové organizace



Specifický cíl 2.4: Sjednotit postup rezortů v otázce péče o oběti trestných činů v ČR

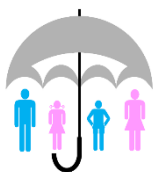
Cílem je, aby stávající aktéři pohybující se v systému zacházení s oběťmi trestných činů, kteří působí v rámci justice nebo v rámci dalších rezortů, diskutovali své zkušenosti a představy o dalším rozvoji programů a opatřeních zlepšujících postavení obětí. Představením názorů, sdílením představ o aktuálních problémech praxe, vytvořením priorit jejich řešení a společným dojednáním postupu jejich plnění bude dosaženo významného pokroku v budování systému zacházení s oběťmi v ČR. Opatření již realizovaná nebo plánovaná v rámci jednotlivých rezortů na sebe budou lépe navazovat a postupně se tak podaří zaplnit chybějící „bílá místa“ systému služeb a zvýšit jeho účinnost. Zároveň bude možno lépe reagovat jak na individuální potřeby obětí, tak na místní specifika jednotlivých regionů.

Nástroje pro dosažení cíle:

18. Zpracovat národní strategii rozvoje systému péče o oběti trestných činů, kde jednotlivé rezorty, resp. jimi řízené složky v úzkém propojení s neziskovým sektorem vytvoří provázaný a účinný postup zacházení s oběťmi trestných činů. Společně budou pojmenovány základní vize vč. standardů péče o oběti trestné činnosti.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, VS ČR, MV ČR, MZd ČR, MPSV ČR, MŠMT ČR, neziskový sektor

3. Strategický cíl: Zvýšit bezpečnost společnosti



Probační a mediační služba chrání společnost před kriminalitou, jejími následky a jejím opakováním. Usiluje o to, aby se lidé naučili respektovat a dodržovat zákon, odborným zacházením je vede k řádnému životu. Při výkonu trestů na svobodě PMS kontroluje, zda pachatelé dodržují všechny podmínky trestu, a to prostřednictvím pravidelného osobního kontaktu pracovníka PMS s odsouzeným a kontroly plnění přiměřených povinností a omezení uložených soudem.

Aby mohla PMS kontrolu a vedení pachatele během výkonu alternativního trestu provádět účinně a pro společnost bezpečným způsobem, je důležité, aby pracovník PMS vždy dobře posoudil pachatelova rizika opakování trestné činnosti a nedodržení podmínek trestu. Stejně nezbytné je posoudit potřeby pachatele, které je nutné při výkonu trestu zohlednit. Podle výsledku hodnocení rizik a potřeb pracovník PMS vypracuje probační plán dohledu, podle nějž dále s pachatelem pracuje. V současné době jsou pracovníci PMS vyškoleni, aby prostřednictvím řízeného strukturovaného rozhovoru a sběru relevantních dat rizika a potřeby pachatele posoudili. Z důvodu potřeby uživatelsky komfortnějšího a administrativně rychlejšího postupu při provádění těchto hodnocení PMS potřebuje do své praxe uvést elektronickou verzi hodnoticího nástroje.



Od roku 2010 s účinností nového trestního zákoníku, který mj. zavedl nový alternativní trest domácího vězení, je PMS ze zákona pověřována kontrolou odsouzených během výkonu trestu domácího vězení. Kontrola je nyní vykonávána pouze prostřednictvím pracovníků PMS, kteří odsouzené bez předchozího ohlášení navštěvují v obydlí, v němž mají výkon trestu nařízen (přes den, v nočních hodinách a o víkendech, opakovaně i v krátkém časovém rozmezí). Z důvodu neúspěšného dokončení několika předchozích veřejných soutěží, kterými rezort usiloval o nalezení zkušeného, kvalitního a spolehlivého dodavatele elektronického monitorovacího systému (EMS), zajišťovala PMS kontrolu pouze prostřednictvím namátkových kontrol. To si žádalo ze strany PMS uzpůsobení provozu středisek a organizace práce a představovalo vyšší časové a personální nároky. Do výkonu namátkových kontrol byli až na výjimky zařazeni všichni zaměstnanci středisek PMS, což je více, než bude nutné v případě využívání EMS.

Soudy rovněž z důvodu absence EMS postupně na ukládání tohoto trestu rezignovaly a počet rozhodnutí o uložení tohoto trestu se postupně snižuje. V roce 2010 PMS zaevidovala 116 případů, v roce 2012 pak prozatím nejvíce – 514 případů. Poté počet ročně zaevidovaných případů již klesal, v roce 2013 na 211 případů, v roce 2015 na 196 případů

a v roce 2016 bylo zaevidováno pouze 169 případů. Soutěžní dialog (zahájený v roce 2016) je nyní v závěrečné fázi po uzavření smlouvy s dodavatelem technologie. Z pohledu stávající praxe je požadavek implementace EMS a jeho využívání k monitorování pachatelů odsouzených k trestu domácího vězení a obviněných, jimž bude vazba tímto opatřením nahrazena, zcela prioritní.

Obavy veřejnosti z opakování kriminality jsou vždy spojeny zejména s případy výkonu dohledu nad odsouzenými/podmíněně propuštěnými pachateli, kteří vykazují zvýšené riziko opětovného spáchání trestné činnosti. Zvýšené obavy veřejnost pociťuje v případech pachatelů odsouzených za závažnou násilnou trestnou činnost a pachatelů s problémovým chováním v důsledku závislostního chování – zneužívajících alkohol a jiné návykové látky, hrajících na výherních automatech. Obavy veřejnosti jsou rovněž jasně patrné v případech pachatelů s psychickými problémy. Je nutné, aby v těchto případech PMS ve spolupráci s justičními orgány včas identifikovala zhoršující se situaci pachatele a jeho chování při výkonu trestu na svobodě a adekvátně tomu byla rychle přijímána potřebná preventivní a v případě nezbytnosti represivní opatření. Toto je problémem stávající české praxe, neboť používaný model spolupráce PMS s dalšími orgány není dostatečný. Chybí zde model spolupráce zajišťující pravidelné a společné hodnocení stavu případu a rozhodnutí o rychlé intervenci, je-li nutná. Zahraniční praxe nabízí inspiraci v podobě účinně fungujících MAPPA týmů (Multi-Agency Public Protection Arrangements), které se věnují řešení případů zvláště rizikových pachatelů.

Jako součást tématu zvýšení bezpečnosti společnosti vnímáme rovněž téma bezpečnosti pracovníků PMS. Aby byl výkon dohledu nad pachateli bezpečný pro společnost, musí být bezpečný i pro pracovníky, kteří ho zajišťují. Stávající vybavení pracovníků stacionárními a mobilními signalizačními pomůckami, zabezpečení kontroly vstupu osob na střediska PMS a zabezpečení pracovišť není dostatečné a neodpovídá možnostem současných moderních technologií, které jsou v zahraničí v rámci probačních služeb dnes používány.

S ohledem na výše uvedené problémy stávající praxe jsou dále definovány následující specifické cíle, jejich odůvodněnost a nástroje řešení:

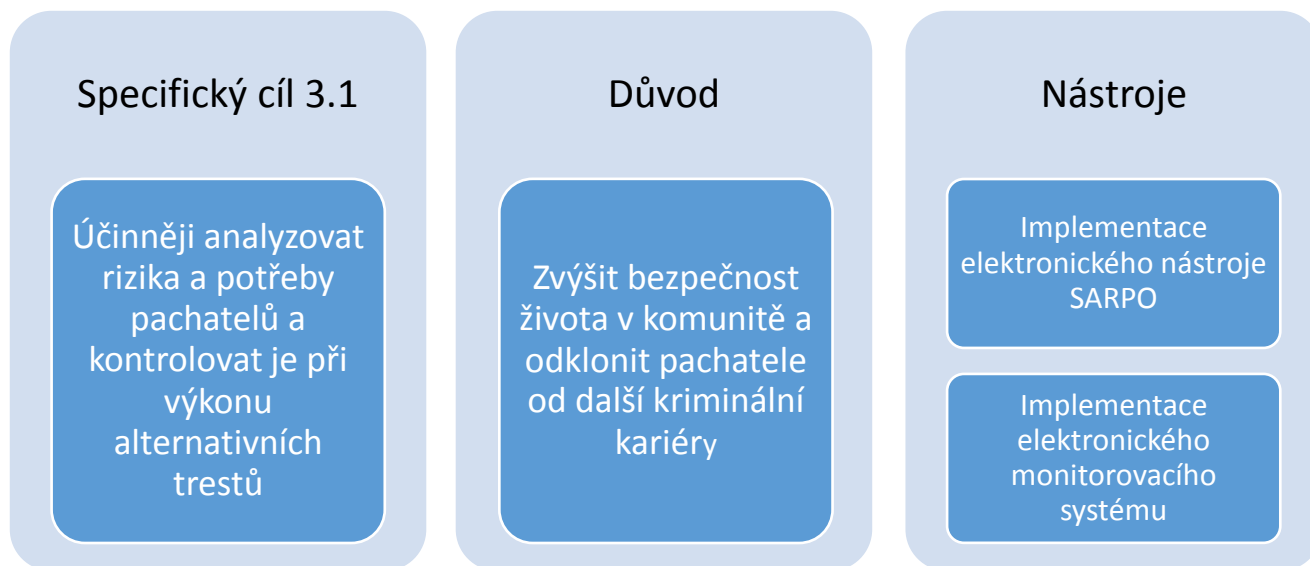
Seznam specifických cílů:

3.1. Účinněji analyzovat rizika a potřeby pachatelů a kontrolovat je při výkonu alternativních trestů

3.2. Zefektivnit spolupráci složek v případech probace nad rizikovými pachateli

3.3. Zvýšit bezpečnost pracovníků PMS při výkonu probace

Specifický cíl 3.1: Účinněji analyzovat rizika a potřeby pachatelů a kontrolovat je při výkonu alternativních trestů



Cílem je umožnit již vyškoleným pracovníkům PMS používat v praxi elektronický hodnotící nástroj. Jeho vývoj v minulosti probíhal v úzké součinnosti PMS a Vězeňské služby ČR, která ho ve verzi specificky upravené pro potřeby práce ve vězení již implementovala. PMS bude verzi nástroje upravenou pro potřeby PMS implementovat v nejbližší budoucnosti. PMS ve spolupráci s VS ČR vytvoří způsob předávání a sdílení informací o rizicích a potřebách odsouzených osob, nad nimiž PMS v rámci podmíněného propuštění vykonává dohled. Hodnocení rizik a potřeb v elektronické podobě bude standardizováno a bude prokazatelně zaznamenáno jeho provedení jak z hlediska obsahu, tak závěrů a přijatých opatření pro práci s pachatelem. Nástroj je z technické stránky připraven, řešeno bude jeho začlenění do informačního systému PMS. Účinnější kontrola výkonu TDV bude zajištěna prostřednictvím implementace elektronického monitorovacího systému do praxe PMS.

Nástroje pro dosažení cíle:

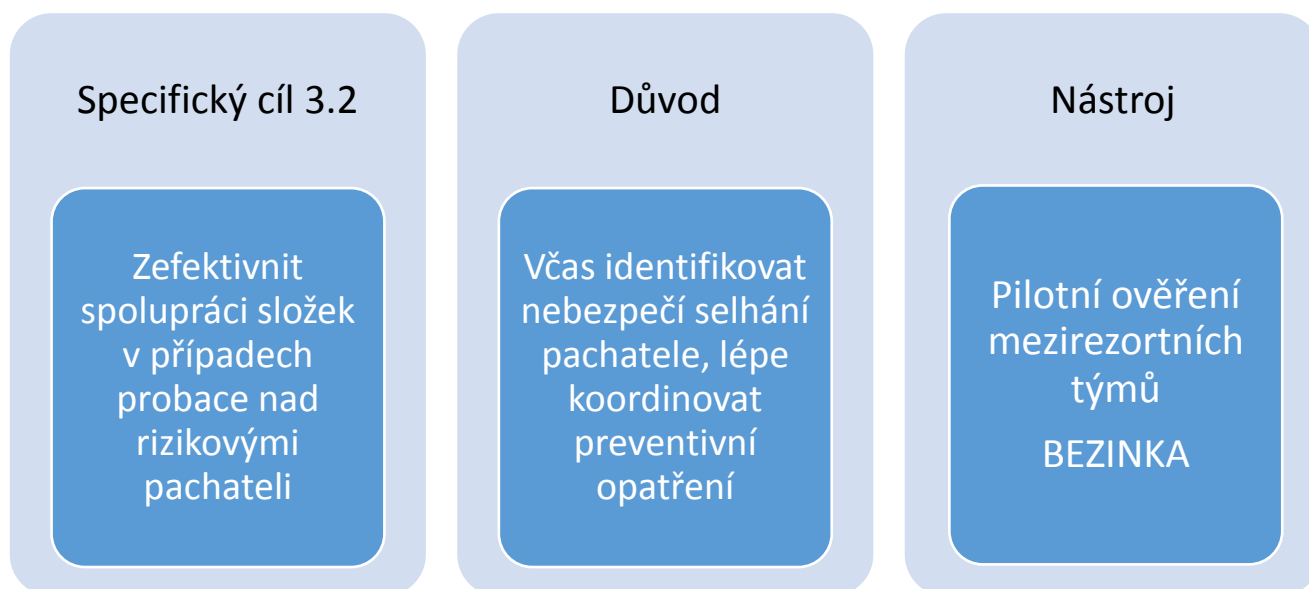
19. Zavést elektronickou verzi nástroje hodnotícího rizika a potřeby pachatelů (SARPO) do probační praxe PMS.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, VS ČR

20. Implementovat EMS do praxe PMS; zajistit logistiku fungování EMS ve všech soudních okresech ČR a při provozu úzce spolupracovat s monitorovacím centrem MSp ČR, soudy a orgány Policie ČR.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MV ČR, Policejní prezidium, NSZ, NS ČR

Specifický cíl 3.2: Zefektivnit spolupráci složek v případech probace nad rizikovými pachateli



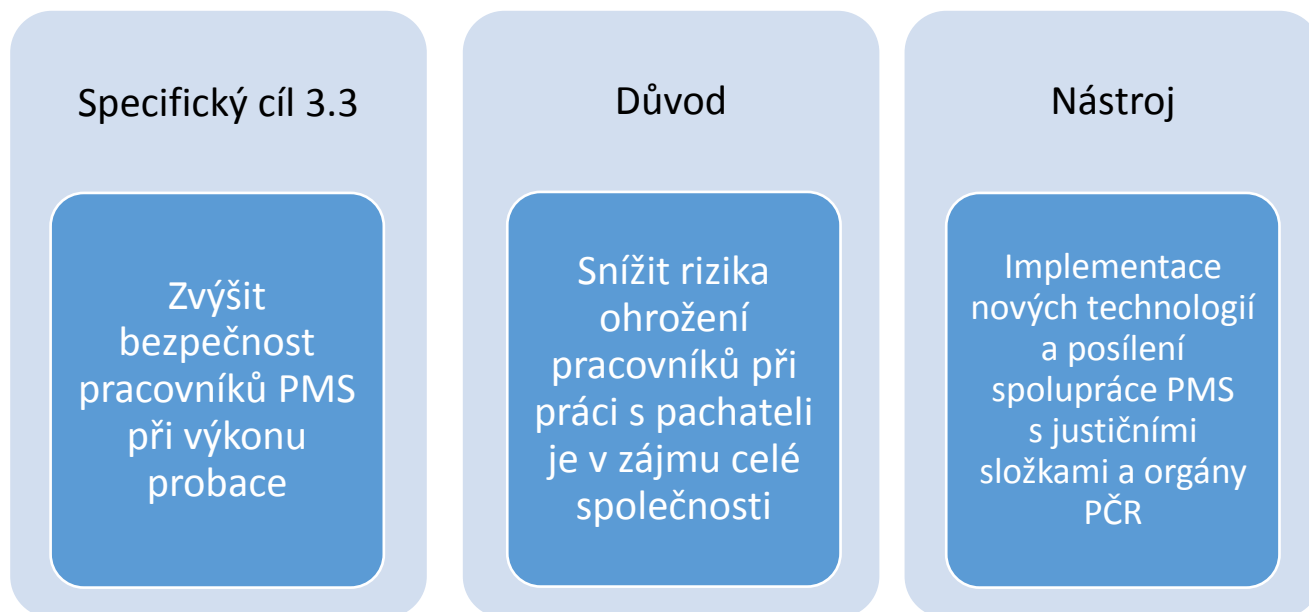
Cílem je posílit spolupráci uvedených složek v trestních případech, kdy je při výkonu dohledu nad některými pachateli nutné věnovat monitorování situace a vývoji případu více pozornosti. Bude tak dosaženo toho, že signály o zvyšujícím se riziku selhání těchto pachatelů při výkonu trestu, vč. rizika opakování trestné činnosti, budou včas zaznamenány a prostřednictvím sdílení informací a koordinace kroků jednotlivých složek bude možné učinit příslušná preventivní, případně represivní opatření. Tím bude sníženo riziko vzniku některých nebezpečných situací. V době vzrůstajícího rizika radikalizace osob a nebezpečí nárůstu trestných činů spojených s extremistickými projevy, je posílení vzájemné koordinace složek při práci s těmito pachateli vysoce žádoucí.

Nástroje pro dosažení cíle:

21. Prostřednictvím nově vytvořeného multidisciplinárního týmu BEZINKA (BEZpečná INtervence pro KAždého) usilovat o rychlejší koordinaci práce PMS, justičních složek a orgánů Policie ČR v případech zjištěného porušení podmínek probace v případech pachatelů s vyšším rizikem recidivy.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MV ČR, Policejní prezidium, NSZ, NS ČR

Specifický cíl 3.3: Zvýšit bezpečnost pracovníků PMS při výkonu probace



Cílem je zvýšit pocit bezpečí pracovníků PMS při výkonu jejich práce, zejména během provádění činností vyžadujících přímý kontakt s pachateli trestných činů. Jedná se o opatření cílená na posílení prevence vzniku nebezpečných a zdraví ohrožujících situací, a to v prostorách střediska a při práci v terénu (např. při návštěvách v místě bydliště pachatele). PMS bude využívat nové, dostupné a účinné technologie zajišťující, aby do prostor pracovišť PMS nebyly ze strany pachatelů vnášeny nebezpečné předměty. Potřebné je na střediscích zavést opatření a technické vybavení umožňující rychlé rozpoznání vzniku ohrožení pracovníků a signalizaci žádosti o provedení zásahu příslušných bezpečnostních orgánů. PMS bude postupně vybavovat pracovníky pro práci v terénu takovým technickým vybavením. Jedná se např. o notebooky s přístupem k agendovému informačnímu systému, které umožní zrychlení administrativy během terénních návštěv, mobilní tísňové hlásiče, jež poskytnout možnost signalizovat žádost o pomoc při ohrožení

Nástroje pro dosažení cíle:

22. Zajistit komplexní zabezpečení středisek a pracovníků v terénu. Prioritní je zařazení pracovišť PMS mezi objekty pod ostrahou Justiční stráže. Komplexní zabezpečení obsahuje kontrolu vstupu, kamerový záznam společných prostor (ne on-line) a vybavení pracovníků pevnými a mobilními tísňovými hlásiči. Vybavit pracovníky dostupnými technickými zařízeními pro komfortnější a bezpečnější práci v terénu.

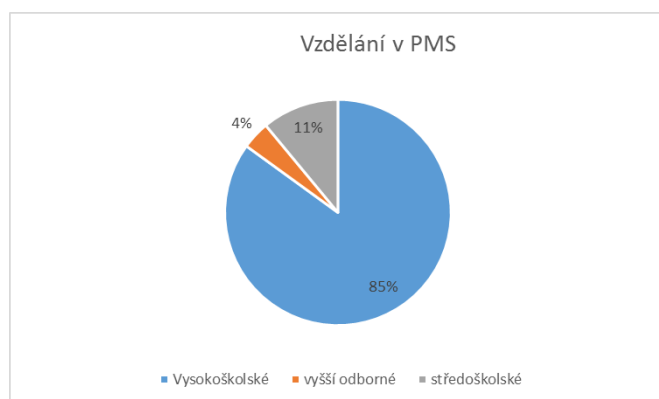
- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MF ČR, VS ČR, MV ČR, Policejní prezidium

4. Strategický cíl: Zabezpečit další efektivní fungování PMS

Kvalita a úspěšnost činnosti PMS je závislá na kvalitě jejích zaměstnanců. V PMS je k 1. 7. 2017 systemizováno 560 pracovníků, z nichž je 453 probačních úředníků a asistentů, 39 pracovníků ředitelství a 68 projektových pracovníků. Organizačně jsou pracovníci rozděleni do 74 středisek rozmístěných ve všech soudních okresech ČR, do tří detašovaných pracovišť, na ředitelství a projektová pracoviště. Navýšení služby o 60 probačních úředníků v roce 2017 vedlo k částečnému snížení neúnosně vysokého zatížení pracovníků probačními případy na některých střediscích, průměrné zatížení pracovníků však nadále zůstává vysoké.

Nároky kladené na zaměstnance PMS jsou vysoké z hlediska kvalifikace i z hlediska psychické náročnosti vyplývající z práce se složitými a rizikovými klienty. Ve valné většině vyžadují vysokoškolské vzdělání (viz graf 2), celoživotní odborné vzdělávání a orientaci v české i mezinárodní legislativě.

Graf 2 Vzdělání pracovníků PMS



Zdroj dat: Ředitelství PMS

Průměrný plat odborných pracovníků PMS dosahoval k 31. 12. 2016 28.563 Kč. Probační pracovníci pobírají rizikový příplatek, jehož výše odpovídá ustanovení § 8 odst. 2 skupiny III. dle nařízení vlády, které stanoví rozmezí 1.000 – 4.000 Kč měsíčně. PMS s ohledem na finanční prostředky může vyplácet rizikový příplatek pouze na samé spodní hranici tohoto rozmezí. Průměrné osobní ohodnocení probačních úředníků a asistentů je 2.320,- Kč.

Složitost výkonu probačních a mediačních činností, přetíženost zaměstnanců služby a současně nižší úroveň platů se odráží v míře odchodu vysoce kvalifikovaných a službou vyškolených zaměstnanců. Fluktuace zaměstnanců PMS se za posledních pět let pohybuje v rozmezí 8–11 %. V roce 2012 představovala 9,4 %, v následujícím roce dosáhla hodnoty 11,5 %, v roce 2014 klesla na 9,6 % a přes hodnotu 8,5 % v roce 2015 se zvýšila opět na hodnotu 11,3 % v roce 2016.

Cílem PMS je podpořit personální stabilitu organizace prostřednictvím motivačního mzdového ohodnocení pracovníků založeného na pravidelném hodnocení a možnosti kariérního růstu dle ročních plánů osobního rozvoje. Důležitou součástí osobního rozvoje je pak zejména další vzdělávání, které prohlubuje specializaci odborných zaměstnanců středisek pro výkon jednotlivých odborných činností. Rezervy PMS vnímá především v mezirezortním propojování vzdělávacích aktivit, které by přispělo ke zvýšení znalostí pracovníků justičních složek o nových trendech trestní politiky, dobré praxi a účinnosti zacházení s pachateli a oběťmi trestných činů.

Aby PMS mohla plnit úkoly, jež jsou jí svěřeny, je třeba vytvořit vhodné materiálně-technické, administrativní a bezpečnostní podmínky. Z pohledu efektivního fungování PMS je nezbytně nutné zajistit vhodnou dislokaci pracovišť, bezpečnost pracovníků, zefektivnění výkonu administrativních a řídicích procesů cestou elektronizace a snazší způsob elektronického sdílení informací PMS s justičními orgány. Tento cíl PMS koresponduje se záměrem podpořit multidisciplinární spolupráci a reaguje na strategii e-Justice.

PMS sídlí v 78 objektech v celé ČR. Z tohoto počtu je 69 umístěno v objektech státní správy (tj. 88%) a 9 v komerčním nájmu (tj. 12%). Při rozhodování o dislokaci se zohledňuje vhodnost prostor pro realizaci úkonů probace a mediace, zabezpečení objektu a dostupnost objektu prostředky MHD. Vychází se přitom ze „Standardu pracoviště Probační a mediační služby“ stanovujícího minimální prostorové podmínky pro výkon odborných činností.

Zásadním projektem v rámci strategie PMS je vývoj a realizace nového agendového informačního systému (AIS). AIS byl do PMS zaveden v roce 2005. Nový AIS umožní přejít ze stávajícího nevyhovujícího a uživatelsky náročného systému zpracování hlavních činností PMS na sofistikovaný a uživatelsky komfortní systém práce s elektronickými dokumenty, a sníží tak současnou vysokou míru „papírové“ administrativy spojené s hlavními činnostmi probace a mediace. Zefektivnění výkonu administrativních a řídicích procesů cestou elektronizace tak aspoň částečně odbřemění odborné pracovníky středisek od administrativní práce.

Odborní pracovníci PMS zastávají všechny administrativní činnosti (technické, materiální a provozní zajištění, výprava pošty apod.), protože PMS na rozdíl od ostatních justičních složek nedisponuje pomocným administrativním aparátem. Pro účelné využívání potenciálu odborných pracovníků a v souvislosti s rozvojem dalších specializací (specializace na práci s oběťmi, rozvoj probačních center a provoz probačních domů) se jeví jako ekonomicky i organizačně neoptimálnější řešení zavedení systemizovaných administrativních míst.

V posledních letech byla tato situace řešena prozatímním využíváním programu aktivní politiky zaměstnanosti – prostřednictvím spolupráce s úřady práce a agenturního zaměstnávání PMS nabízí nezaměstnaným absolventům středních a vysokých škol práci v oblasti administrativy. To na jednu stranu přináší střediskům okamžitou administrativní výpomoc, na druhou stranu klade další zátěž na zaměstnance středisek v podobě nutnosti zaučení přijatých absolventů – PMS musí také počítat s fluktuací absolventů v případě,

že odchází do dalšího zaměstnání. Situace na trhu práce v ČR však tento typ zaměstnávání postupně utlumuje. Dočasnost pracovního poměru a nejistá podpora tohoto typu zaměstnávání neřeší problém zajištění administrativy systémově.

Pro soustavný rozvoj kvality probačních a mediačních činností jsou nezbytné inovace, které vycházejí ze soustavné evaluace činnosti PMS, ale i z externích zdrojů. Sledování aktuálního vývoje na poli probace a mediace, účast na výzkumech českých i zahraničních pracovišť a přehled o dění v oboru na mezinárodním poli patří mezi základní kameny dalšího rozvoje odborné práce PMS. Plánované inovace inspirované výsledky výzkumů a zahraniční praxí je před plošným zavedením vhodné pilotně ověřit pomocí programů, jež jsou financovány z ESF a Norských fondů. V současné době PMS takto realizuje projekty zaměřené na poradenství obětem trestných činů, na mezirezortní přístup k mladistvým delikventům a přípravu podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Seznam specifických cílů:

4.1 Realizovat motivační personální politiku PMS a zkvalitnit péči o zaměstnance

4.2 Vytvořit materiálně-technické podmínky pro výkon a rozvoj probace a mediace

4.3 Monitorovat kvalitu provádění probace a mediace a na základě výzkumů jejich účinnosti je dále rozvíjet a zavádět potřebné inovace

Specifický cíl 4.1: Realizovat motivační personální politiku PMS a zkvalitnit péči o zaměstnance

Specifický cíl 4.1

Realizovat motivační personální politiku PMS a zkvalitnit péči o zaměstnance

Důvod

Zajistit pro výkon probace a mediace kvalifikované a motivované zaměstnance

Nástroje

Vytvoření karierního řádu a systému hodnocení a odměňování v rámci PMS

Zajištění motivačního mzdového ohodnocení reflektujícího rizikovitost práce při výkonu probace

Rozvoj interního a mezirezortního vzdělávání v oblasti probace a mediace

Cílem PMS je přijímat a následně udržet vysoce odborné a motivované pracovníky. K tomu je třeba podporovat pracovníky tak, aby mohli rozvíjet svou odbornost, byli za práci adekvátně odměňováni a měli možnost kariérního růstu v organizaci. PMS vytvoří systém pravidelného ročního hodnocení zaměstnanců spojený se stanovováním a sledováním konkrétních rozvojových cílů jednotlivých pracovníků. Na výsledky formalizovaného hodnocení bude navázáno přiznávání a odebrání osobního ohodnocení. Bude zpracován postup zaručující perspektivu kariérního růstu probačních asistentů, kteří si doplnili vysokoškolské vzdělání.

Pro udržení kvalitních pracovníků je základním předpokladem platové ohodnocení. Pohyblivé složky mzdy musejí odrážet množství, kvalitu, ale i obtížnost vykonávané práce. K tomu je nutná i progresa osobního ohodnocení u dlouholetých zkušených pracovníků.

Osobní bezpečnost je probačními úředníky a asistenty vnímána velmi citlivě. PMS dlouhodobě usiluje, aby se rizikové příplatky pohybovaly v horní polovině stanoveného intervalu v příslušné skupině prací, kam je PMS zařazena.

Podpora odborných činností (specializovaných) pracovníků bude zajištěna zavedením administrativních míst v PMS. Tímto krokem podpoříme rozvoj odborného personálu a zajistíme plynulý chod středisek PMS. Probační pracovníci budou mít více prostoru na odbornou práci s klientem a současně naplníme požadavek ekonomičnosti činností (odborný personál nebude vykonávat neodborné činnosti).

PMS má fungující systém interního kvalifikačního vzdělávání odpovídajícího zákonu č. 257/200 Sb., o Probační a mediační službě. Systém bude dále rozvíjen posilováním manažerského vzdělávání. Důraz bude také kladen na mezirezortní vzdělávání, zejména společné vzdělávání s pracovníky VS ČR, sociálními kurátory, soudci a státními zástupci.

Nástroje k dosažení cíle:

23. Vytvořit pravidla pravidelného hodnocení zaměstnanců a jejich odměňování, vyhotovit kariérní řád.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, Rada pro probaci a mediaci

24. Prosadit vyšší mzdové ohodnocení zaměstnanců PMS, které zohlední rizikovost jejich práce a bude pro ně motivačním impulsem.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, Rada pro probaci a mediaci, MF ČR

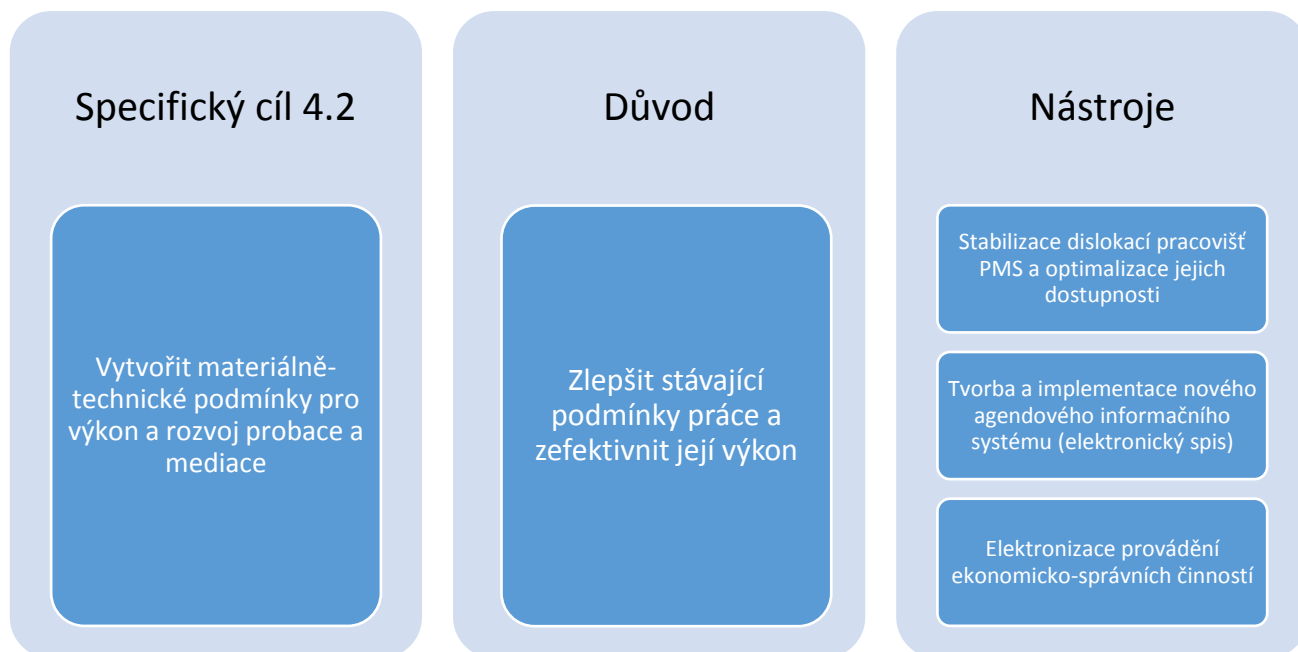
25. Postupně na střediscích PMS vytvořit nová systemizovaná místa administrativních pracovníků tak, aby střediska do roku 2020 disponovala 90 administrativními zaměstnanci.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, MF ČR

26. Rozvíjet interní a mezirezortní vzdělávání v oblasti probace a mediace.

- **Gestor:** MSp ČR
- **Spolupracující subjekty:** PMS, Rada pro probaci a mediaci, Justiční akademie, VS ČR, Akademie VS ČR, MPSV ČR, MV ČR, Policejní akademie ČR

Specifický cíl 4.2: Vytvořit materiálně-technické podmínky pro výkon a rozvoj probace a mediace



Cílem PMS v této oblasti je vytvořit vhodné materiálně-technické, administrativní a bezpečnostní podmínky provozu středisek PMS. Je potřeba zajistit vhodnou dislokaci pracovišť PMS (přednostně v prostorách justičních budov) a vytvořit strategii zabezpečení středisek PMS. Prioritou je zajištění bezpečnosti a ochrany pracovníků při práci v terénu i na pracovišti.

Cestou elektronizace chce PMS zefektivnit výkon administrativních a řídicích procesů – využíváním inteligentních formulářů a jejich automatickým elektronickým oběhem se zvýší míra plánování a efektivity uzavírání smluvních vztahů (např. rámcových smluv, centrálních dodávek služeb). Dále PMS zavede nový agendový informační systém a zajistí snazší způsob elektronického sdílení informací PMS s justičními orgány.

Nástroje k dosažení cíle:

27. Usilovat o optimální dislokaci středisek PMS v prostorách justičních budov. V soudních okresech, kde není možné dislokovat pracoviště v prostorách justičních budov, usilovat o dislokaci středisek v budovách spravovaných ÚZSVM. Optimalizovat dostupnost středisek pro klienty PMS.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, ÚZSVM

28. Zpracovat projekt na vývoj agendového informačního systému (AIS) a zajistit větší část jeho financování z programu IROP; při budování informačního systému postupovat v souladu s rezortní strategií e-Justice, zákonem o kybernetické bezpečnosti a navázat na jednotnou licenční politiku oddělení IT MSp ČR.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, MV ČR

29. Elektronicky provádět ekonomicko-správní činnosti – zavést systém využívání inteligentních formulářů a jejich automatického elektronického oběhu, zvýšit tak stávající míru plánování a efektivity uzavírání smluvních vztahů.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR

Specifický cíl 4.3: Monitorovat kvalitu provádění probace a mediace a na základě výzkumů jejich účinnosti je dále rozvíjet a zavádět potřebné inovace



PMS pro rozvoj odborné činnosti potřebuje výzkumné ověřování efektivity zavedených postupů. Zároveň disponuje řadou dat a poznatků využitelných pro základní i aplikovaný výzkum dalších subjektů. Zapojení do výzkumné činnosti, ať již realizované rezortními nebo mimorezortními institucemi, je nutné pro udržení probace a mediace na vysoké odborné úrovni. Klíčovou úlohu hraje spolupráce s rezortní výzkumnou institucí – Institutem pro kriminologii a sociální prevenci (IKSP).

Neméně významným zdrojem podnětů jsou informace ze zahraničí, ať již z výkonu probace a mediace v jednotlivých zemích nebo zprostředkované mezivládními či mezinárodními organizacemi. Klíčovou úlohu hraje Rada Evropy a Confederation of European Probation (CEP). PMS bude udržovat členství PMS v CEP a pravidelně rozvíjet kontakty s dalšími spolupracujícími mezinárodními organizacemi, které se věnují tématům probace a mediace. Aktivně se bude nadále zapojovat do činnosti relevantních orgánů Rady Evropy, zejména Výboru pro penologickou spolupráci (PC-CP).

Na základě dobré praxe v oblasti již realizovaných studijních stáží zaměstnanců PMS v zahraničí bude PMS nadále podporovat možnost uskutečnění studijních stáží svých zaměstnanců v zahraničních probačních službách. Bude rovněž zajišťovat možnost realizace výměnných stáží, tj. působení zahraničních expertů v rámci PMS.

Nadále bude využívána projektová činnost coby nástroj rozvoje inovativních postupů a ověřování nových metod.

Nástroje k dosažení cíle:

30. Podílet se na výzkumech účinnosti práce s pachateli a oběťmi trestných činů a postupů uplatňovaných PMS při práci s podmíněně propuštěnými pachateli (penitenciární výzkumy). Implementovat jejich závěry do případové praxe.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, IKSP, MV ČR

31. Zapojovat PMS do mezinárodní spolupráce, podporovat aktivní členství PMS v mezinárodních profesních fórech a poskytovat možnost uskutečnění výměnných zahraničních stáží.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, Rada Evropy, CEP a další mezinárodní organizace

32. Tvořit a pilotně ověřovat inovace prostřednictvím projektů financovaných z ESF a dalších zahraničních zdrojů.

- **Gestor:** PMS
- **Spolupracující subjekty:** MSp ČR, VS ČR, MF ČR, MPSV ČR, MMR ČR

5. Zdroje financování¹²

Plnění cílů Koncepce PM bude finančně zajištěno prostřednictvím výdajů PMS z běžného rozpočtu. Další možnosti financování budou vyjednávány podle možností v rámci řízení o nadpožadavcích a třetím zdrojem financování bude projektové financování nákladů, tj. prostřednictvím realizace evropských a dalších projektů.

Pro plnění cílů Koncepce PM bude potřebné zajistit financování nad rámec běžného rozpočtu pro tyto účely:

a) Financování nákladů na lidské zdroje

Zahrnuje platové nároky související s personálním navýšením PMS a zdroje pro možnost financování zvýšení platového ohodnocení, vč. rizikového příplatku.

b) Financování investičních akcí

Zahrnuje podíl PMS na úhradě nákladů nutných pro úpravu prostor a vybavení nových pracovišť PMS, dovybavení středisek v důsledku přijetí nových zaměstnanců a úhradu nákladů vzniklých průběžnou potřebou redislukací středisek PMS:

- nová pracoviště – 8 programových center,
- nová pracoviště – 4 probační domy,
- redislukace středisek PMS.

c) Financování rozvoje IT

- plně elektronický systém zpracování informací podpůrných činností,
- pořízení nového agendového informačního systému,
- pořízení nových technologických prvků pro komunikaci pracovníků.

¹² Schválením této koncepce se Vláda ČR nezavazuje k automatickému navýšování rozpočtových prostředků v rámci Kapitoly 336 – Ministerstvo spravedlnosti.

Závěr

Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025 je prvním dlouhodobým významným strategickým materiálem stanovujícím základní oblasti dalšího rozvoje v těchto dvou oblastech a dalšího směřování Probační a mediační služby. Představuje vizi, jak prostřednictvím postupného plnění strategických cílů přispět k dalšímu rozvoji probace a mediace v ČR v nadcházejících osmi letech. Koncepce PM zahrnuje klíčová rozvojová témata a témata zaměřená na řešení problémových oblastí, jež byly identifikovány v průběhu šestnácti let existence PMS. Hlavními cíli Koncepce PM jsou především ochrana společnosti prostřednictvím úsilí o odklon pachatelů od kriminální kariéry, řešení konfliktů vzniklých následkem trestné činnosti, péče o oběti a efektivní fungování PMS. Koncepce PM klade zvláštní důraz na systémový a multidisciplinární přístup umožňující využít potenciálu všech zainteresovaných složek při řešení problémů spojených s kriminalitou.

Koncepce PM zohlednila strategické dokumenty partnerských organizací a navázala na ně. Zejména se jedná o Koncepti vězeňství do roku 2025, se kterou PMS sdílí především společné téma integrace odsouzených po výkonu trestu odnětí svobody zpět do společnosti. Koncepce PM respektuje či přímo vychází z mezinárodních dokumentů a doporučení, které přispívají k rozšiřování dobré praxe v oblasti probace a mediace napříč evropskými i dalšími zeměmi. PMS v Koncepti PM zdůrazňuje roli mezinárodního kontextu své působnosti a cíl být etablovanou a mezinárodně uznávanou organizací.

Naplňování strategických a specifických cílů Koncepce PM, které bude podrobněji rozpracováno do jednoletých akčních plánů, bude pravidelně jednou ročně vyhodnocováno. Evaluaci cílů bude provádět PMS, MSp ČR a Rada pro probaci a mediaci jako poradní orgán ministra spravedlnosti. Zapojeny budou i rezorty, které budou na plnění cílů koncepce PM spolupracovat. O plnění cílů Koncepce PM bude rovněž informována již fungující pracovní skupina, která se věnuje hodnocení plnění úkolů Koncepce vězeňství do roku 2025. Tímto způsobem bude vytvořen prostor pro možnost úpravy plnění Koncepce PM vyvolané skutečnostmi, které nebylo možno při její tvorbě předvídat.

Seznam použitých zkratk

AIS PMS – Agendový informační systém Probační a mediační služby

CEP – Confederation of European Probation (organizace sdružující evropské probační služby)

EMS – Elektronický monitorovací systém

ESF – Evropský sociální fond

IKSP – Institut pro kriminologii a sociální prevenci (výzkumné pracoviště v resortu MSp ČR)

Komise pro PP – Komise pro podmíněné propuštění

Koncepce PM – Koncepce rozvoje probace a mediace do roku 2025

MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

MPSV ČR – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

MSp ČR – Ministerstvo spravedlnosti České republiky

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

MV ČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MZd ČR – Ministerstvo Zdravotnictví České republiky

NS ČR – Nejvyšší soud České republiky

NSZ – Nejvyšší státní zastupitelství

OČTŘ – Orgány činné v trestním řízení

OPP – Obecně prospěšné práce

PČR – Policie České republiky

PMS – Probační a mediační služba

SARPO – Souhrnná analýza rizik a potřeb odsouzených

SZ – Státní zastupitelství

TČ – Trestná činnost

TDV – Trest domácího vězení

TŘ – Trestní řízení

ÚZSVM – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

VS ČR – Vězeňská služba České republiky

Zákon o PMS – Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě, v platném znění

Základní používané pojmy

Alternativní tresty – tresty a opatření nespojená s odnětím svobody.

Elektronický monitoring – elektronický monitorovací systém (kontrolní nástroj výkonu některých alternativních trestů a opatření).

Mládež – mladistvý i dítě mladší 15 let.

Multidisciplinární přístup (Týmy pro mládež a Týmy pro oběti) – přístup posilující spolupráci složek zainteresovaných na řešení problematiky v konkrétní oblasti (kriminalita mládeže, podpora a pomoc poskytovaná obětem trestné činnosti).

Oběť – fyzická osoba, které bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.

Pachatel – podezřelý, obviněný, obžalovaný, odsouzený (dle jeho procesního postavení v dané fázi trestního řízení).

Pracovník PMS – úředník a asistent PMS, tj. zaměstnanec PMS, který vykonává probační a mediační činnosti.

Probace – výkon probačního dohledu včetně kontroly přiměřených povinností a omezení a dále kontrola výkonu alternativních trestů (zejména obecně prospěšných prací, trestu domácího vězení, trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce).

Restorativní programy (mediace, restorativní konference) – postupy řešení trestné činnosti maximálně využívající restorativních principů (intenzivní zapojení pachatele, oběti, jejich sociálního okolí či komunity) s cílem nápravy narušených vztahů, dosažení satisfakce oběti, přijetí odpovědnosti pachatele za trestné jednání.

Seznam použité literatury

Doporučení CM/Rec (2010) 1 Výboru ministrů členským státům o probačních pravidlech Rady Evropy.

Doporučení CM/Rec (2014) 4 Výboru ministrů členským státům o elektronickém monitoringu.

Doporučení č. R (85) 11 o postavení oběti v rámci trestního řízení.

Doporučení č. R (87) 21 o pomoci obětem a prevenci viktimizace.

Doporučení č. R (92) 16 Výboru ministrů členským státům k Evropským pravidlům o trestech a opatřeních realizovaných ve společenství.

Doporučení č. R (97) 20 o sociálních opatřeních týkajících se delikvence mladistvých;

Doporučení č. (97) 12 o personálu zajišťujícím plnění sankcí a opatření.

Doporučení č. R (99) 19 Výboru ministrů členským státům k mediaci v trestních věcech.

Doporučení Rec (2000) 22 o zdokonalování implementace evropských pravidel o alternativních trestech a opatřeních.

Doporučení Rec (2003) 22 o podmíněném propuštění; Standardní minimální pravidla OSN pro alternativní opatření nespojená s odnětím svobody, (usnesení 45/110).

Doporučení Rec (2006) 22 Výboru ministrů členským státům k Evropským vězeňským pravidlům.

Dowden, Craig a D. A. Andrews (2004). The Importance of Staff Practice in Delivering Effective Correctional Treatment: A Meta-Analytic Review of Core Correctional Practice. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology* [online]. 48(2), 203–214 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0306-624X, 1552-6933. Dostupné z: doi:10.1177/0306624X03257765.

Důvodová zpráva k návrhu trestního zákoníku, I. Obecná část, 2009.

Evropská úmluva o předávání dohledu nad podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli ze dne 30. 11. 1964 (ČR ratifikovala 11. 7. 2002 pod č. 75/2002 Sb.m.s.).

Farrall, Stephen (2002). Long-Term Absences from Probation: Officers' and Probationers' Accounts. *The Howard Journal of Criminal Justice* [online]. 41(3), 263–278 [vid. 2017-07-31]. ISSN 1468-2311. Dostupné z: doi:10.1111/1468-2311.00241.

Hankinson, Ian a Philip Priestley (2010). Diversity and effectiveness in probation: The One-to-One programme in West Mercia. *Probation Journal* [online]. 57(4), 383–399 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0264-5505. Dostupné z: doi:10.1177/0264550510381328.

Hulmáková, J., & Rozum, J. (11-12 2012). Aktuální trendy sankční politiky v ČR. *Trestněprávní revue* 11-12, 256-262.

Koncepce rozvoje Policie ČR do roku 2020.

Koncepce vězeňství do roku 2025.

Mcculloch, Trish (2005). Probation, social context and desistance: Retracing the relationship. *Probation Journal* [online]. 52(1), 8–22 [vid. 2017-07-31]. ISSN 0264-5505, 1741-3079. Dostupné z: doi:10.1177/0264550505050623.

Národní politika výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2016–2020.

Paterson, Craig. „From offender to victim-oriented monitoring: a comparative analysis of the emergence of electronic monitoring systems in Argentina and England and Wales“. *urbe. Revista Brasileira de Gestão Urbana* 7, č. 2 (srpen 2015): 155–66. doi:10.1590/2175-3369.007.002.SE01.

Rozum, J., Háková, L., Tomášek, J., & Vlach, J. (2016). Recidiva jako měřítko účinnosti trestní politiky. *Trestně právní revue* 9, 209-212.

Rozum, J., Jarkovská, L., Kotulan, P. (2004). Institut dohledu u podmíněného propuštění: Závěrečná zpráva z výzkumu. Praha: IKSP. ISBN 80-7338-026-9.

Rozum, J., Kotulan, P., Háková, L., Nečada, V., Diblíková, S. (2005). Ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody a jeho alternativy. Praha: IKSP.

Rozum, J., Kotulan, P., Tomášek, J. (2008). Účinnost dohledu u osob podmíněně propuštěných. Praha: IKSP. ISBN 978-80-7338-073-1.

Rozum, J., Kotulan, P., Tomášek, J., Špejra, M. (2013). Probační programy pro mladistvé. Praha: IKSP. ISBN 978-80-7338-114-1.

Scheinost, M., Válková, H., & kol. (2015). Sankční politika a její uplatňování. Praha: IKSP.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. 10. 2012 o minimálních pravidlech pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu.

Směrnice Rady 2004/80/ES ze dne 29. 4. 2004 o odškodňování obětí trestných činů.

Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016–2020.

Strategie Ministerstva spravedlnosti ČR v oblasti rozvoje e-Justice.

Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2016 až 2020.

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území české republiky v roce 2016. Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, květen 2017. <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>.